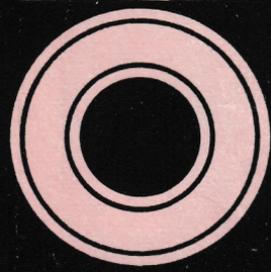
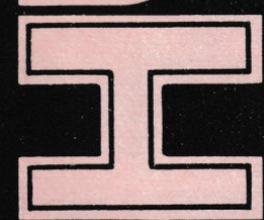
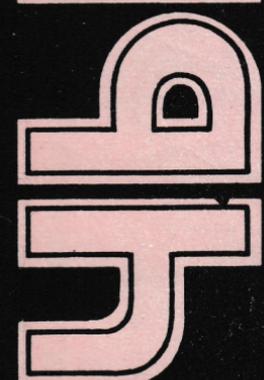
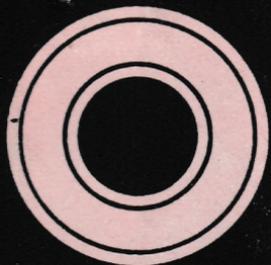

5' 1994

Сергей ИВАНОВ

Ш е р г а ш

Кок ужашан, вич сүретан драма

М О Д Ш О - В Л А К :

Ушаков Василий Михайлович — стройтрест вуйлатыше.
Легеньков Артур Васильевич — управлений вуйлатыше.
Эланова Тая — бригадир.
Саша — шофер.
Ушаков Слава.
Иван Петрович — шоигто прораб.
Сидоровна — комендант.
Егоровна, Пукемов Игорь, Надя, Рита, Галя, Лизук —
строитель-влак.
Секретарь.
Йоча-влак.

Действий кандашлымше ийланте эрта.

ИКЫМШЕ УЖАШ

Икымше сүрет

Пöрг чоҥымо управлений вуйлатышын паша верже. Кугу волгыдо пöлем. Устел. Туниго селектор шинча. Кужу устел, пүкен-влак, пырдыжыште — портрет. Шовыч почылтмо годым управлений вуйлатыше Ушаков селектор дене мутлана. Пöлемыште икмыняр ег шинча. Погынымаш кая.

Ушаков. Автобаза коло кандаш машинам пуэн. Молан чыланат кермыч деч посна пöртылыныт?

Йүк. Погрузчик шаланен.

Ушаков. А вагонлаш грузитлаш шаланен огыл?

Йүк. Таче кумло тўжемым кузе-гынат кондена.

Ушаков. А эрла, кумышто?

Йүк. Кермыч гына лийже, тетла огына кучо.

Ушаков. Тугеже паша погрузчикыште огыл?

Йүк. Василий Михайлович...

Ушаков. Арам йўлалтыме бензин оксам шке кўсенет гыч тўлет.

Йүк. Василий Михайлович...

Ушаков. Чыла. Чыла. *(Вес паггам темдалеш.)* Степан Степанович, поро эр!

В с с ѱ к. Поро эр, Василий Михайлович! Таче кастене мыйын конвсер шогалеш.

У ш а к о в (*пöлемыште шинчыше пöрөглан*). Чодыралан нарядым налында?

П ö р ь е н. Тенгечак.

У ш а к о в. Тугеже молан пүчкедыме цехыште чодыра уке?

П ö р ь е н. Кранын ик ужашыжым йонгылыш вес вере колтеныт. Таче кондена. Каслан цехыште порядке лисш.

У ш а к о в. Степан Степанович, кольыч?

Й ѱ к. Колашыже кольым.

У ш а к о в. Эше мо кўлеш?

Й ѱ к. Мыланем планым темаш кўлеш, а мый мом пуэм?

У ш а к о в. Степан Степанович, конвсерым шогалтем манын, тый тетла ниго́мат ит лүдыктыл. Пешак шыгыр жап толын шуэш гын, шке калыкстым эн ончыч чодыра руаш шогалтет, вара вагоныш-кат шксак кид дене опташ тўналыда. Да, да! Эре ең кўшеш илен эртараш ит шоно. Кўштен шинчаш кугу уш огеш кўл. Тыйын заводыштет кум тўжем ең пашам ышта. Ме ик пöртымат омса янак, окна раме, омса деч посна калыклан пуэн огына керт. Чыла!

С е к р е т а р ь (*пура*). Василий Михайлович, тендан дече Юл тўр район гыч толынт.

У ш а к о в. Тек изиш вучалтат. Да. Каласыза, Кузьмичев дече пурьжо.

С е к р е т а р ь. Йöра. (*Лектеш.*)

У ш а к о в. Латшымше СМУ-лан план почеш генподрядчик чыла тўрыс пуэн, а шымше пöртым таче маргеат сдатлен огыда керт.

А р т у р В а с и л ь е в и ч. Кышкар шотышто — мемнан ямде. Графикым ончылтен касна.

У ш а к о в. Кузе тыге ончылтен касна? Мый ончем тыйым — нигунарат от йошкарге.

А р т у р В а с и л ь е в и ч. А мо, шымше пöрт кунамсек ямде шога. Штукатур, маляр-влак кучат. Теве школын кышкарже график деч ончыч шуын.

У ш а к о в. А кузе шуынжо, тый шотленат? Тиде школым чонгымаште мыняр уто оксам кочмо?

А р т у р В а с и л ь е в и ч. Мыйын чыла план почеш кая. Те ончалза, кöн эше тыгай сўрет уло?

У ш а к о в. Тый сўрет дене ит моктанс. Планжым кö ышта?

А р т у р В а с и л ь е в и ч. Василий Михайлович, тиде моктанымаш огыл, а экономист-влакын шотлымашт.

Т а н я (*пура*). Ушаков йолташ, лиеш?

У ш а к о в. Молан огеш лий, пожалуйста, бригадир.

Т а н я. Теве Артур Васильч штукатур-влакым титакла. Кодшо кварталыште чынжымак мыланна верч план кўрылтö. А ниго́ат вет пален налаш тöчен огыл, молан тыге лийын? Шошо гоч, манаш лиеш,

паша деч посна шинченна. А вара кенета йүдшө-кечыже кайыккудо
семян куп гыч купыш чонештылына.

У ш а к о в. Молан?

Т а н я. А кузе от чонештыл? Йоча садыш раствором кондснйт,
а монтажник-влак пытарсен огытыл. Школышто раствор уке — нимом
ышта. Шымше пörтыштö график почеш шокошо вўдым пуэн огытыл.

У ш а к о в. Артур Васильч, молан тыге?

А р т у р В а с и л ь е в и ч. Сантехник-влак...

Т а н я. Ик генподрядчикат мыланна жапыштыже пашам ситышын
пуэн огыл, а вара тылзе мучаште йўдет-кечет... Кок арня дене йол
гыч кемым кудашмаш уке. Öрдыж гыч кондымо сн-влак дене
моктанымым чарнаш кўлеш.

А р т у р В а с и л ь е в и ч. Могай моктанымаш?

У ш а к о в. Тый ит вашке. Колышт!

А р т у р В а с и л ь е в и ч. Мом колышташыже, Василий
Михайлович?

Т а н я. Хм!.. Мом... Öрдыж гыч кондымо сн-влак почеш
чылажымат уэш-пачаш кö ышта? Ме! Вет нунылан известковый але
цементный раствор дене йыгаш — садиктак. Кўлеш семян онгамат,
мастерокумат кучылт огыт мошто. Туге лапасен кодат — ончалаш
йырнык. Нуно, конешне, титакан огытыл. Теве, мутлан, мыйым
колтыза хирург олмеш операцийым ышташ. Туге пўчкеден оптем,
ўмыреш урген огыт ситаре. Василий Михайлович, каласыза эше ик
гана!

У ш а к о в. Мом?

Т а н я. Плита-влакым монтажник-влак опат, туге? Туге! А
плита кокласе яра верым кö тумыштен тöрлатен кодышаш? Нунак?
(Ушakov, "туге" маншыла, вуйжым савалта.) Мсат тыгак шонсна.
А теве Артур Васильчын вуйлатыме монтажник-влак вес семен
шонат. Нуно эн ончыч содор гына кышкарым ыштен шогалташ
тыршат. Тўжвач ончалат, чынжымак кышкар ямде, а плита кокласе
яра вер гыч мардеж шўшкен шўшка, чана-влак чонештылыт. А
монтажник-влак мом ыштат? Вес объектыш чымыктат. Вет тыгай
пашалан шагал тўлат. Вара мемнан бригада толеш, мончаш пурьмо
семян тазым конлайымак налын нöштылаш тўнгалына. Монтажник-
влак олмешат, öрдыж гыч кондымо калык олмешат, шкснан паша-
намат. Каласыза, көн тыге ыштымыже шуэш? Садлан кызыт мыйын
бригада гыч шукынжо куржыт.

Ш о н г о п р о р а б. Удырем самырык гынат, чыным ойла. Мый
ўмырем мучко стройкышто нигунамат сн кўшеш илен омыл.

У ш а к о в. Жап! Жап! Чыладамат ик нарядыш ушаш жап!!! Уке
гын Легеньков никузе умылен огеш керт, молан эртак монтажник-
влакым вер гыч верыш шупшкедыльда?

А р т у р В а с и л ь е в и ч. Мый тыланда ойленам, калык огеш
сите.

У ш а к о в. Тый тиде калык дене вуйлатен мошто. Кольыч, мом бригадир оила: куржыт, тый дечет куржыт.

Т а н я. А амалже могай?

А р т у р В а с и л ь е в и ч. Ну ойло!

У ш а к о в. Тый, Артур Васильч, ең кўшеш моктаныметым чарне. Тыйын эртак икте — “план темалтеш”.

Т а н я. А шотшо могай? Нелеш ида нал, Василий Михайлович, мый адакат коклаш пурем. Теве кодшо тылзыште мыняр валикым, кистым луктын кудалташ логале, а молан? Кенгеж мучко яра шинчышна, а шыжым шўй дангыт паша лекте. Ужам: огына шукто. Калыкым конден капландарышт. Тошкалаш вер уке. Ик ўдырамаш, капшат так йычыли-вучыли веле, шинчалыкан, мый, манеш, але марте илышыштем смычок деч молым кучен ончен омыл.

У ш а к о в. Мом, мом?

Т а н я. Смычокым. Скрипачка. Скрипка дене туныктышо, а ме тудлан раствором нōштылыктена. Тылзе жап кошто, вара кидше тўнго. Тўннын кидше. Мом кўштет, чыла ышта — тунемше, ушан. Южыжо тудым воштылыт ыле, а вара ойго дене пытыш. Ужын шуктен огыл, шола кидше плита коклаш ишалтын — кум парняжым пўчкаш логале. Скрипка дене шоктышо ең кум парняже деч посна... Кызытат шинча ончылнем...

Ш о н г о п р о р а б. Намыс.

А р т у р В а с и л ь е в и ч. Тиде тендан сомыл огыл, шке пашадам шуктен шогыза.

У ш а к о в. Легеньков! Легеньков! Кузе тый мутланет?

Ш о н г о п р о р а б. Мый тунемше омыл. Мый коло куд ий стройкышто улам. Теве тиде кидем дене кунар миллион кермычым оптен кўзыктенам! Шке. Ең кўшеш огыл. Чоңышо енгын пашажым ожсек аклен шогенят. Ялысе уста плотник але конга опытышо эн пагалыме ең лийыныт. Таче чоңышо эрласе кечым ўмырешлан чоңа. Мый тыге шотлем: строительн мастар пашажым от умыло — ит шўшкылт. Кō моторын чоңа, тудо гына тек сылнештара.

У ш а к о в. Чыным ойледа, Иван Петрович.

Т а н я. Василий Михайлович! Пуыза мыланем бригадым.

У ш а к о в. Эланова йолташ, теже тугакат бригадир улыдас.

Т а н я. Уке. Пўтынек. Ик наряд дене.

У ш а к о в. От лўд?

Т а н я. Те пуыза, вара ончалына. Мемнан вет кызыт ик тылзылан огыл, а ик кечыланат раш сўрет уке. Нигō огеш пале: мом таче кондат — кермычым, панельым але омса янакым? Кажне кечын мужедына. Мом таче юмо пуа? А южо кечын чыла иканаште конден капландарат. Вот вара кычкырат: калык огеш сите, калык кўлеш.

А р т у р В а с и л ь е в и ч. Василий Михайлович, тиде утыждене.

Т а н я. СМУ вуйлатыше семын стройплощадкыш кунам, мом кондаш — раш графикам ыштем ыле! Тунам веле моктане! Йоча сад, пōрт, у общежитий кунамсек тулык семын шогаш тўнгалыт?

У ш а к о в. Таче мый дскем кермыч завод гыч, онам шелме цех гыч электрик, сантехник, монтажный управлений вуйлатыше, транспортник-влак погынышаш улыт.

И к п ö р ь е н. Мемнан, транспортник-влакын, шкенан план.

В е с п ö р ь е н. Иктешлыме наряд дене ышташ шуко мешанчык лектеш.

А р т у р В а с и л ь е в и ч. Вик каласыман, тиде ўдырамаш паша огыл.

У ш а к о в. Йолташ-влак, кызыт ўчашаш огына тўнал. Иктешлыме наряд дене ышташ кунам-гынат тўнгалаш кўлеш. Кō тиде бригадылан вуй лиеш, кунам тўнгальна — ончыч чыла могырымат кангашен налына. Эланова йолташын ойжо илышыш пура гын, мый уло кумылем дене саламлем.

Т а н я. Калыкын кумыл тарвана, кажне ен йōршын вес семын тыршаш тўнгалеш. Ик наряд. Вот тунам, чынжымак, кеч-могай пōрт писынак нōлташ тўнгалеш. Пōрт олмо гыч тўнгальн, сравоch марте — ме оза!

У ш а к о в. Легеньков йолташ! Йоча садым да шымше пōртым пытарыде, ик енгымат нигушкат ида коранге. Тиде кварталыште йоча садлан сравоchым кучыктыман. Тидлан вуйын шогса. Шымше пōртыш тиде арняште шокшо вўдым пузда, пучым ситышын кондымо. Тетла ик кечымат шуяш огеш лий. Чыла. Каен кертыда, йолташ-влак!

Чыланат, верышит гыч тарванен, пōлем гыч лектыт. Таня омса деран шогал кодаш.

У ш а к о в. Ну мо, бригадир?

Т а н я. Василий Михайлович, нелеш ида нал, мый тендан деч шукертсек йоднем, да нигузе йōным ом му.

У ш а к о в. Колыштам.

Т а н я. Йоча сад шотышто...

У ш а к о в. Ойлышнас: тиде кварталыште почылтеш. Иван Петрович манмыла, йўлен, йылгыж шогыжо.

Т а н я. Тидыжым ме ыштсна. Йочалан вер кўлеш.

У ш а к о в. Кōлан? Кōн йочажлан?

Т а н я. Мыланем.

У ш а к о в. Тыланет? Шым умыло. Иктаж палыметлан мо?

Т а н я. Уке. Шкемын икшывем-влаклан.

У ш а к о в. Тыйын? Да эше йоча-влак?

Т а н я. Пашаште эртак пōрьен вургем дене коштам да ўдырамаш омыл мо?

У ш а к о в. Уке, уке. Тидлан огыл. Мый гын тыйым ўдырлан шотленам. Вик каласем, тый денет кеч-куштат кугешнем: “Ончыза, самырык мотор ўдыр управленийыште нигō деч ончыч бригадный подряд йōн дене... А ынде тебе ик наряд дене... Кеч-могай пōрьенлан карум пуа”.

Т а н я. Мыланем кок вер кўлеш.

У ш а к о в. Тыйын кок йоча?

Т а н я. А молан ёрында? Мыйын авам лу йочам ыштен, мьят почеш кодаш ом шоно. Кызытеш ўдыр ден эрге — йыгыр улыт. Але марте ялыште иленыт. Ынде, шкат ужыда, паша ушна да ушна. Кажне каныш кечылан мёнгё кудалышташ йёсё...

У ш а к о в. Вот тиде бригадир! Пашаштат чыр деч чыр, йоча шотыштат мастар деч мастар. Молан але марте ойлен отыл? Тыгай самырык авалан нимогай черет деч посна вигак, тачак пуэна. *(Телефон трубкам налеш.)* Анна Ивановна! Поро кече! Ушаков. Мыланем тачак кок вер кўлеш. Ну, мыланем огыл, а мемнан ончыл бригадир Эланован йочажлан. Йыгыр улыт! Ўдыр ден эрге. *(Таня дек савырнен.)* Кунар ияш улыт?

Т а н я. Нылыт.

У ш а к о в. Ныл ияш ўдыр ден каче. *(Таня дек савырнен.)* Кунам пурен керат?

Т а н я. Эрла кечывал жапыште.

У ш а к о в. Анна Ивановна, эрла кечывал жапыште теидан деке Эланова Татьяна Сергеевна пура. Чеверын. *(Трубкам пышта.)* Йочатым ял гыч кондаш машина кўлеш гын, пожалуйста, пуэм.

Т а н я. Тау. Огеш кўл.

У ш а к о в. Шукертак кондаш кўлеш ыле. Молан нимом ойлен отыл?

Т а н я. А мом тидын дене моктанаш?

У ш а к о в. Моктанаш огыл, тидын дене кугешнаш кўлеш. Мариетымат мемнан деке стройкыш кондо. Ужат вет, кажне кид-йол верч кузе йёсланена. Ег огеш сите. Мариетын специальностьшо могай?

Т а н я. Ом пале.

У ш а к о в. Шым умыло. Кузе тыге от пале? Ну, шофер, механизатор, туныктышо? Тек тышке толеш, могай кўлеш, тугай специальностьым налаш полшена. Шого, шого, тый вет общежитийыште илет?

Т а н я. Да.

У ш а к о в. Мариетат общежитийыште?

Т а н я. Уке.

У ш а к о в. Ах, ялыште, ну вот и деш сай, тек мемнан деке толеш, пырля лийыда.

Т а н я. Уке, огеш тол.

У ш а к о в. А молан? Пырля огыда иле мо? Ойырлен улыда? *(Таня нимом огеш ойло, кугун гына шўлалта.)* Кузе тыге кок йочам кудалтен кертын? Могай тудо...

Т а н я. Тудо...

У ш а к о в. Мо, колсен?

Т а н я. Уке, ила. Але марте нигёлан ойлен омыл. Ынде каласаш логалеш. Тудо... Слава Ушаков.

У ш а к о в. Кө? Могай Ушаков?

Т а н я. Слава. Славик.

У ш а к о в. Шым умыло. *(Кугу пауза деч вара.)* Мыйын эргым — тыйын йочатын ачаже?

Т а н я. Ышда умыло? Огеш кўл. *(Каяш тарвана.)*

У ш а к о в. Шого, шого, Татьяна. Умылтаре радам денс. Мыйын кок эргым уло. Кугуракше Андрей. Ешан, инженер, ватыж денс сайын ила. Изиракше — Славик...

Т а н я. Да, Славик.

С е к р е т а р ь *(пура)*. Василий Михайлович, тендан дексе...

У ш а к о в. Огеш лий, ик снымат, кеч-кө лийжс. *(Секретарь ёрын лектеш. Ушаков, үстел кокла гыч кынелын, эркин Таня деге лишемеш.)* Палем, Татьяна, тыгай шомак дене мыскарам огыт ыште... Тыланет йёсё гынат, пожалуйста, умылтаре.

Т а н я. Мыланем тендан деч нимоат огеш кўл, тудымат мый ом титакле... Ала ура чонем денс, ала окмак вуем денс, ик жапыште йоча-влак деч коранашат төчснам.

У ш а к о в. Коранаш? Молан?

Т а н я. Намыс шўмемым нултен. Чонем дене шижам, намыс, а шўмсем весым ойла. Авай огыл гын, нуным кудалтемат ыле.

У ш а к о в. Кузе тыге лийын, кунам?

Т а н я. Те Славик деч йодса.

У ш а к о в. Славик... Шылтен илсн, вет ик мутымат ойлсн огыл, ну, мый тудым!..

Т а н я. Василий Михайлович, мый тендам сөрвалсн йодам: нигём титаклыме огеш кўл.

У ш а к о в. Кузе тыге огеш кўл? Тыгай койыш айдемс чонеш ўмыршлан сусырым кода, уло илыш корным локтылсш. Вожылдымо!

Т а н я. Ойлем вет, тудо титакан огыл. Кенез каникул жапыште мемнан ялыште комплексым чонсныт. Тудо гитарым шокташ йөрата ыле, шуко мурым, почеламутым пала, мыйымат книгам лудаш кумыланден...

У ш а к о в. Да, да, шарнем, комплексым чонсныт, кок кенез. Могай колхоз гала?

Т а н я. Ондалем, шонедат?

У ш а к о в. Уке, тидлан огыл...

Т а н я. Кушак мый шочын-кушкынам, могай ялыште ача-авам илат, кадр отделиште терген кертыда, тушто чыла раш возымо.

У ш а к о в. Таня, ну молан тыге, мый вет тый денст...

Т а н я. Мый тыланда ёрдыж ег улам! Мемнан денс стройкышто 12 тўжем ег ышта, кажныжын чонышкыжо от пуру вет... А мый шке чонышкем нигёмат ынем пурто, тиде мыйын гына сомылем, мыйын! Кём йоратенам, кён верч намысым, ойгым чытема, тидын нерген шке шўм-чонем гына пала. Пашадарем изи огыл, кок йочам пукшен-йўктен, чиктен кертам!

У ш а к о в. Танюшечка, чын умыло. Мыйын кок эргым уло, иктыже намысдыме корныш тошкалын, ўдырсынм мыскылаш шонен пыштен гын, вара тудым чаманыман але моктыман? Тыгай вожылдымо шакше пашажым мый нигузе умылен ом керт. Умылашат ом шоно.

Т а н я. Тудо мыйым йўратен...

У ш а к о в. Йўрата гын, молан шке шочшыжым “ўдырем“, “эргым“ манаш вожылш? Тугеже тудо йоча-влак нерген чыла пален? Палыме ўмбач шылтен илен, а вара шке шочшыж деч корангын? Нолсер! *(Телефон йыггырта.)* Колыштам, Зиновьев! Тыланда 30 тўжем тонн кўртным пуымо, а те чырыкшымат пашаште кучылтын огыда керт. Молан яра толын? Молан? Чыла кермычым колтымешке, тек туштак шинча. Вагоным эрдене огыл, кастенак ямдылаш кўлеш. Миллион дене огыда серлаге. Чыла кучылтса. Шот дене! Мыйын жапсем уке! *(Телефон трубкам пышта.)*

Т а н я. Тыгай улмыдам палем гын... Славикым лўдыкташ тўнгалыда гын, тендан йоча саддат огеш кўл, стройкыдат. Мый тышечын кудалам, эл мучко йырым-ваш стройка кая, кеч-куштат ен кўлеш.

У ш а к о в. А мыланем кузе лияш кўштет? Ала мыйымат ондалчыклан шотлет?

Т а н я. Ныл ий ожно тидым мыят, тыгак шыдешкен, тўрлаташ лийдыме кугу ойго семын вашлийым. А ынде, ужыда, лыпланенам. Йоча садыште верым пуэнда, пеш кугу тау, тетла мыланем нимо огеш кўл. Славиклан тидын нерген ик мутымат ида ойло. Таза лийза! Чсверын. Мый вет пашаште улам! *(Каяш тарвана.)*

У ш а к о в. Ик йодыш...

Т а н я. Колыштам.

У ш а к о в. Йоча-влакытым кузе лўмдснат?

Т а н я. Катя, Юра. *(Лектын кая.)*

У ш а к о в. Катерина... Юрий! *(Икмыняр жап тарваныде шога, вара, шке семынже шонкален, сцена мучко ошкыл эрта, ўстел деке миен, телефон трубкам налеш.)*

У ш а к о в. Кафедра? Ўжса, пожалуйста, телефон деке Ушаков Вячеслав Васильевичым. Мый вучалтем. Тиде тый? Кунам ярсен кертат? Кўлеш. Пеш сай. Пуро мый декем, пашашке. Да. Кызытак. *(Телефон трубкам пышта.)*

С е к р е т а р ь *(пура)*. Василий Михайлович, Юл тўр кундем гыч Федоров йолташ Кузьмичевын пўлемже гыч тендан дене мутла-нынеже.

У ш а к о в. А-а-а... Да. Йўра. *(Секретарь лектеш, Ушаков селектор аппарат пангам темдалеш.)* Поро кече, Федоров йолташ. Ну, кузе илыш?

Ф е д о р о в ы н ь ы к ш ө. Поро кече, Василий Михайлович. Жапем йөршын уке, содор мөнгө кудалаш күлеш. А илыш — йөсын илна.

У ш а к о в. Палем, палем. Куснылшо мехколоннышто шот уке.

Ф е д о р о в ы н ь ы к ш ө. Вашке теле шуэш. А өрдыктараш шогалтыме туна-влак уремыште улыт, манаш лисш. Комплексыже ок чоналт. Тўналме кандаш пөрт тулыкла шога. Кызыт самырык-влаклан у пачсрым от пу — вес вере чымыктат. А мемнан калыкше тугакат огеш сите. Тушко содор гына вес вуйлатыше күлеш, бригадир шукертсек уке.

У ш а к о в. Да, да. Шотан бригадир але ПМК вуйлатыше чыла вере күлеш. Договор почеш мом палемдыме, теле марте шуктена. Кузьмичев тушто?

Ф е д о р о в ы н ь ы к ш ө. Аха...

У ш а к о в. Юрий Сергеевич! Таче кастене управляющий-влакым погыза. Канашен налза. 35-ше ПМК нерген тетла мутланымаш ынже лий. Мучаш күлеш. Кеч трест гыч шотан ег-влакым колтыза. Тушто паша ик кечат шогышаш огыл!

Й ы к. Йбра.

У ш а к о в. Чеверын.

С л а в а (пура). Мо тугай, содор паша?

У ш а к о в. Шич.

С л а в а. Куандарен кертам, ачай, тиде тылзыште реферат ямде лиеш.

У ш а к о в. Куандарышыч. Тый мыйым чот куандарышыч.

С л а в а. Мо лийн?

У ш а к о в. Тый студент жапыштет стройотряд годым ялыште мом ыштылынат?

С л а в а. Кунам? А-а-а, “Ўжара“ колхозышто?

У ш а к о в. Да.

С л а в а. Комплексым чоҗенна. А мо?

У ш а к о в. Кө дене тушто, ну... келшенат, жапым эртаренат?

С л а в а. Ачай, мо тугай? Мо күлеш, ойло вик?

У ш а к о в. Тый мыланем пөрбенг семын каласе: могай ўдыр дене тушто келшенат?

С л а в а. Ах, ўдыр нерген? Ну, келшенам лийже...

У ш а к о в. Кө тудо?

С л а в а. Ялысе ўдыр...

У ш а к о в. Лўмжө?

С л а в а. Вот вет, чыла палынеже... Таня.

У ш а к о в. Эланова?

С л а в а. Да, тыйже кушеч палет?

У ш а к о в. Кунар жап Таня дене келшенат?

С л а в а. Кок кенежым. Тетла мый тудым палымаш уке.

У ш а к о в. Тый тудым йөратет?

С л а в а. Тунам ялыште тудо мыланем келшен. Мотор. Чолга ыле.

У ш а к о в. Вара?

С л а в а. Тудо мыйым йöратен. Чот йöратен.

У ш а к о в. А йоча лийшаш нерген ойлен?

С л а в а (*пауза деч вара*). Ойлен...

У ш а к о в. А тый?

С л а в а. Мый тудлан эмлыме верыш каяш темлышым.

У ш а к о в. Умбакажже?

С л а в а. Очыни, чыла тöрлатен. Мый тыш, мөнтö, толынам. Тудо шке ялшыже кодын.

У ш а к о в. Окмак! Тудо тыште ила. Тыйын кок йочат кушкеш.

С л а в а. Да ну? Кö каласен?

У ш а к о в. Таня тыште пашам ышта. Стройкишто. Мемнан трестыште. Бригадир. Йоча садыш верым йодаш толын. Таче. Мый дске. Умылет, уке?

С л а в а. Таня Эланова? Юл тюр район, “Ўжара“ колхоз гыч? А йочаже кунар ияш?

У ш а к о в. Нылыт. Чыла лач толеш. Тый тудын дене ушнаш шонет?

С л а в а. Да мом тый ойлет, ачай? Тыйже палет вет, ме Лена дене йодмашым пуэнна. Толшаш кугарнян возалташ...

У ш а к о в. Кок йоча улмо умбачын тый весе дене возалташ кайынет? (*Күсенже гыч валидолым луктын, умшашкыже налеш.*)

С л а в а. Лена дене возалташ нимогай чарак уке, шонем.

У ш а к о в. Чарак тыйын чоныштет лийшаш.

С л а в а. Мый тудын деч шукертак йүкшнам.

У ш а к о в. Йүкшенат? Умырет мучко алиментым тұлсн ончет — вара ырет. Чот ырет! Пүжвүдет лекмешке! Намысше могай, намысше! Тыйым алимент деч шылын кошметлан аспирантурыш огыл, торьмаш пуртен шындат. (*Телефон йыггырта. Ушаков тудым огеи кол. Эше чот йыггырта. Секретарь пура.*)

С е к р е т а р ь. Василий Михайлович! Телефон трубкам налза, тендам Евгений Иванович йодеш.

У ш а к о в (*телефон трубкам налеш*). Колыштам. Поро кече, Евгений Иванович! Мемнан трестыште кызытеш ик бригада гына иктышлыме наряд дене ышта. Ибсö, йöсö, Евгений Иванович. Кермычым ситышын огыт пу. Плита-влак кучат. Комбинат. Ик гана веле огыл... Таче... Таче адак тушко касем. Тыршаш тўнгалына, Евгений Иванович. Тау. Чеверын. (*Трубкам пышта.*) Тиде ныл ий жапыште тый тудлан иктаж-мо дене полшенат, уке?

С л а в а. Тый дечет первый колам, тудат нимат шижтарен огыл.

У ш а к о в. Пеш сай. Намысдыме. Шижтарымым вучен шинченат? Кушто тыйын чонетше лийын? Самырык ўдырым ондаленат, кунар намысым тудо чытен? Тый шке нергенет гына шоненат. Йöратенам,

манат. Могай тиде йоратымаш? Намыс. Намыс. Ават пален налеш гын...

С л а в а. Сөрвален йодам, авайлан ик шомакымат ит ойло. Кузе-гынат төрлаш күлеш, авай деч посна.

У ш а к о в. А кузе?

С л а в а. Молан тый тудым тышкыже налынат? Стройкышко? Да эше шке декет? Кушко-гынат торашке коранден от керт мо? Ну кеч сѳан эртымеш, вара ме Лена дене иктаж-куш кудалына ыле. Жап эрта, шыплана.

У ш а к о в. Могай амал дене корандем? Мом ойлыштат? Вара иктаж кляузник лектеш. Тергаш, шупшкедылаш тўнгалыт. Трест вуйлатышын эргыже... Вара шкеже... Тый вет, окмак вуй, чылажым от пале, мо дене тиде ўпшалтеш.

С л а в а. Кузе вара лияш?

У ш а к о в. Ушнаш.

С л а в а. Ну уж ойлет, ушнаш? Кок йочан...

У ш а к о в. Йочаже кўн?..

С л а в а. М-м-м... Мыйн лийшаш.

У ш а к о в. Тугеже нимом шуаш.

С л а в а. Ок лий, тыге ок лий. Мый Лена дене...

У ш а к о в. Мый иктым умылен ом керт: кў тыйым ондалашыже туныктен? Ават, мый, изат? Кў? Мемнан тукымышто нигунамат тыгайым ужалтын-колалтын огыл. Таням намыслаш мый тыланет ом пу! Колат? Ом пу! Тачак, тудын деке каен, ончыланже сукен шинчат. Раш?.. *(Шўмжым кучен шинчеш. Телефон йыггырта, вара йўкшў ише талышна.)*

Ш о в ы ч.

Кокымшо сўрет

Ўдыр-влакын илыме тўшкагудо. Пўлем. Ныл кровать, ўстел, пўкен-влак, пырдыжыште — тўрлў журнал гыч пўчкын налме фотосўрет, киноартист-влакын портретышт, покшелне — кугу окна. Кенез. Кече кас вельш каен. П а д я пура, почешыже шекланен-шекланен — П у к е м о в.

П у к е м о в. Ыш уж. Кумшо пачашыште йўкшў шоктыш... Адакат ала-кўм улда! Тиде комсдант огыл, а ия кува...

Н а д я. Кунам лўдметым чарнет? Ужеш гын, мо вара?

П у к е м о в. Тыйже тудо...

Н а д я. Тыланет веле эре нигў деч шуко кўлеш. Ончыл Йогор ссын эре ончылно лийнет.

П у к е м о в. Ну кў пален...

Н а д я. На, тидым пеленат налат. *(Кагаз вўдылкам пуа.)* Чыталте. *(Кровать йымалне шогышо чемодан гыч яндар вургемым луктеш.)* Кучо. Ўдыр-влак толмешке ала тыштак кочкат...

П у к е м о в. Да шке денем...

Н а д я. Кечывалланат уке ылыч... Тый дечет посна мыйын кочкышыжат — кочкыш огыл. Марисем улат вет, молан ёрат? Законный марисем. (Пукемов деке чак лишемеш, шкеак кок кидшым тудын вачўмбакие пышта, вара шыман шупшалеш.)

С и д о р о в н а (пура). Во-о! Изишланат торлаш огеш лий. Ёдырамаш общжитийыште — адакат пёрьсен...

Н а д я. Сидоровна! Тидыже вет пёрьсен огыл...

С и д о р о в н а. Кузе тыге пёрьсен огыл?

Н а д я. Пёрьсен огыл, а марисем!

С и д о р о в н а. Тендан тудо эре марий. А мыйым чыждырат. Южыштын теве кажне кечын у марий. Ёнде кёлан ўшанаш ала?

Н а д я. Меже вет возалтын улына, вашке идалык шуш...

С и д о р о в н а. Таче возалтыт, эрла удырал шуат. Ёбра, тендажым палем, тупшым велем ужым да, садлан пурышым.

Н а д я. Тый, Сидоровна, утыждене койышланаш тўналынат. Сўаныштына ылыч, эше лудыш мурым мурен, чот тавалтышыч, а ынде пуйто от пале.

С и д о р о в н а. Мый ынде, шонго вуй, йёршын аныргенам... Мыланем эн ончыч чын фамилий кўлеш, вара — кё деке кё коштеш. Кошташыже ок лий гынат, фамилий, паспорт кўлеш. Вот ындыже шарнем: фамилийда Кермычкемов?.. Э-э, уке, уке — Пукемов... Пукемов? А ик ўдыр ойла: тудо манеш, Надятын марийже, Пупашкаров! Тыгак ойла, Пупашкаров манеш. Мый, манам, тудо Кермыч... Пукемов, а тудо ойла Торешпашкаров... Ой, ай, так, уке — Пупашкаров, манеш. Ёбра, йёра, шупшалалтса, тыланда лисш! (Кая.)

П у к е м о в. Ну, мыят кайышым...

Н а д я. Мо таче шўлыкан коят? Иктаж-мо лийын?

П у к е м о в. Раствор...

Н а д я. Мо раствор?

П у к е м о в. Ончыч каласышт: раствор огеш лий, а вара кокымшо смена пытышаш лишан кандаш самосвал тольо — тиде коло вич куб...

Н а д я. Ме тугакат тылзе еда кок смена дене... Кумшо сменяште ышташ кё улына? Кондышт ыле жапыштыже...

Р и т а ден Галя пурат.

Р и т а. Бригадир эше уке, кошш.

Н а д я. Тудо таче ала йёршын огеш тол?..

Р и т а. Толеш.

П у к е м о в. Чеверын.

Р и т а. Игорь Васильч, те йёршын князь Игорь гай моткоч умбаке ужың моштеда, ужын веле огыл, енын шонымыжым вигак паледа. Ме Галя дене вашталтен чийыме нерген шоналтышна гына, те шиждат. Чеверын, пагалыме Игорь Васильч.

Пуксмов кая, үдүр-влак вургемым вашталтен чият, малаш ямдылалгыт. Галя нигө деч ончыч пурен возеш. Рита үпшым пунаш пижеш.

Н а д я. Тый таче возат, уке?

Р и т а. Вара эрдене шалавуя кыনেдам гын, чонлан сайын чучеш мо? Эрла рушарня, ит ойгыро, мален темат. Теве але Танят толын огыл. А мый гын тудым ом вурсо. Ну и мо вара, рвезе-влакым вашталтылеш? Чын ышта. Нунат эре вссым кычалыт. Равноправий. Тый гын изи Игорь воктенет пижынат да тетла нигөм от уж. А Танька, у-у-у-х!

Н а д я. Мий, курж!

Р и т а. Кушко?

Н а д я. Почшыже! Ала эше ончылтен касн кертат.

Р и т а. Ну и куржам!

Н а д я. Ну и курж! Мом шоget?

Р и т а. Мо пesh кидетшым лупшкедылат, тыште үвыра уке вет?

Н а д я. Уло!

Р и т а. Кушто?

Н а д я. Вуйыштет түрлө үвыра пörдаш тунгалын.

Р и т а. Темше шужышым кунам умыла? Кодшо гана танцшыте ик төтайлан тыгай-тугай шинчам модыктылым — арам. Адакат шкетынак кодым. Танялан теbe шүлалташ эрыкым огыт пу; самырыкше, илалшыже, кереметше... Эсогыл шонго пырысат Танян эртен кайымыж годым, савырнен, вуйжо гыч тунгалын, йол чапа марте чыла-а-а туткын ончен кодеш, кугун шүлалта, шүвылвүдшым нелеш, вара иже пыкше-пыкше тыпыртата. Мыйнат, такше, капемже пеш удажак огыл, шонем... Чыла уло...

Н а д я. Мый шке экшыкем шижам... Мыланем тидын нерген кеч-кузе тора гыч савырнен шижтараш төчышт — шүмышкем пыштем...

Р и т а. Жап эрта. Ынде шонго үдүр улам, манаш лиеш. А кунам йочажым ышташ? Кө деч?

Н а д я. Вара шкендым шала колтынет?

Р и т а. Молан шала? Мый, кертмем семын, уло чон дене йöратынем, тудлан эн ўшанле, йöратыме мужыр лийнем. Тыге шкетын илен, ох-ох, кузе шерем темын!

Галя малыме верыштыже вес мoгырыш савырнен возеш.

Н а д я. Воч малаш. Галям помыжалтет.

Р и т а. Теве эше ик шонго исыр кия. Паша да омо. Омо да паша. Мемнан бригадыште тыйын веле, манаш лиеш, чыла раш.

Н а д я. Шыжым армий гыч самырык салтак-влак пörтылыт. Ятырже мемнан деке стройкышкат толыт. Тыйнат, Галянат, моло үдүр-влакынат онгай вашталтыш лиеш. Теве ужат.

Р и т а. Викшым ойлаш гын, теbe тендан семын илаш — марийжат ок күл.

Н а д я. Молан? Можо тыланет ок келше?

Р и т а. Ну, йӧра ынде, лсктынат лийже марлан... Теве идалык эртыш: тый — тыште, тудо — вес общежитийыште. Могай тиде илыш?

Н а д я. Ой, Рита, тый тидым кызыт от умыло.

Р и т а. Паспортыштет штамп уло, а пачерда? Сӱан общежитийыште эртыш, сӱан эрлашыш — кок могырыш. Шке марлет дене кунам, кушто вашлияш — эртак шонен, ойгырен гына кошт. Тыгай илышым паспортым амыртыдеак ужаш лисш. Окмак улам. Каяш кӱлеш улмаш. Тыште кажне тылзе мучаште чытырен кошт.

Н а д я. Молан?

Р и т а. Пашажым вет тылзе мучаште всле ыштена. Тый пашадар налаш могай кумыл дене каст?

Н а д я. Калык семын, куанен.

Р и т а. Намысым от шиж? (Пауза.) То-то. Мыят толмем семын вучен коштам ыле, кунам пашадар налме кече толын шуош?

Г а л я (кенета кынел шинчеш). Мыланем гын кажне кечын пашадарым пуышт ыле...

Р и т а. Омо кӱпчык ман, чыла колышт кисн.

Н а д я. Шкетланет молан тынар оксаже?

Г а л я. Эн ончык, фирменный джинс костюмом налам ыле. Тугайым, могайже, ниӱонат олаште уке. Культурно гына чиялал шындем, культурно гына ошкыл колтем, культурно гына чыланат шинчаштым лашкартен ӱмбакем ончат...

Р и т а. Вара?

Г а л я. Вара? Вараже тышке (парияшыже ончыкта) — шергаш, тышке — все, тышке — кумшо, тышке (пыльышыкыже ончыкта) — мотор дечат мотор кӱан, йӱдымат прожектор семын волгалтше алга, а тышан (онгышкыжо ончыкта) кум ратан, уке вич ратан шӧртньо шсрым культурно гына сакалтем ыле.

Т а н я (пура). Кӧ кумшо этажыште штукатуркым пытарен огыл?

Г а л я. Таче малашыже эрыкым пуэда, уке?

Т а н я. Кӧ кумшо этажым шуэн коден?

Г а л я. Ынде йӱдымат тидак вел.

Т а н я. Кечывал кече денс шотет уке гын, йӱдымат ойлаш перна.

Г а л я. Растворжо куп вӱд гай вишкыде. Угыч лугенак, кунар жап йомеш. Вес кечын пытарена.

Т а н я. Кынел!

Г а л я. Кынелам улде. Вочса шкат.

Т а н я. Тыланет ойлем, кынел!

Г а л я. Тыланет мый тарзет улам мо?

Т а н я. Тый шке участкетым кудалтен каснат. Мо чонет денс шарлен возын кӱпен кист? Эрла маляр-влак кумшо этажыш толшаш улыт. Кызыт теле огыл, ик йӱдыштӧ чыла кошка. Кынел. Чий! Ошкыл!

Г а л я. Мо?

Т а н я. Шке норметым ыштен шуктыде, шылын кошташ тўналат гын, мемнан бригадыште тыланет вер уке! Лек да кай! Тиде тылзыште латкандаш тўжем квадратный метрым пуаш сөрэнна. А кунарым ыштен улына? Йёра! Галя шкетын шуктен огыл. А теже мом ончен улыда? Коло вич куб раствор пенгыдем шинчеш гын, кө мутым куча?

Г а л я. Пел кече яра шинчет, а смена пытышаш лишан раствором кондат.

Н а д я. Таче веле тыге мо? Списаят.

Г а л я. Штукатуритлен шуктена ма, огына шукто ма, садыгак нарядым петырат, культурно гына кидыштым пыштат; кугу комиссий толеш, шотшылан ончалеш да пörтым культурно гына приниматла.

Н а д я. Кө илаш пура, шкаланже ышта.

Г а л я. А мыланна эше премийым пуат. Чын огыл мо? Кө тореш? Киддам нёлталза! Нигöат! Пöрт готов!

Т а н я. Теве мый тыланет тугай “готовым” пуэм. Культурно гына чараматын лектын куржметым от шиж.

Н а д я. Таче тыйым шына пурлын мо?

Т а н я. Кушеч?

Н а д я. (*шўмышкыжö ончыкта*). Теве тышечынст.

Р и т а. А мый вет кунамсек вучен коштам, кеч иктаж-могай кудыр вуян шыга мыйым пурлеш, уке? Уке вет, эртен кая.

Т а н я. Тендан пылышышкыда адак цемент темын мо? “Ме строитель улына”, “Ме у олам чонена”, “Мемнан профессий эн күлешан”, мо дене те пеш күлешанже улыда? Таче, мутлан, мом чонен улыда, мом?

Г а л я. Йўдым пашам ыштыкташ закон уке.

Т а н я. А шке паша планетым шуктыде, кудалтен лектын каяш, тыгай закон уло? Ну, йёра, коло вич куб раствором мый шке ўмбакем налам, а те малыза! (*Каяш тарвана.*)

Р и т а. Ўдыр-влак! Намыс! Тыгай пычырик паша верч ўскыртланена. Коло вич куб мемнан бригадылан, мо тиде? Ыштена. Мом шулен шинчеда? Тарваныза. Каем, чыла бригадым помыжалтарем. Ракатланен, күпчыкыштым öндалын, нерыштым коргыктен кият докан. (*Лектеш.*)

Н а д я. Тынар раствором локтылаш ок йөрö такше. (*Паша вургемжым чияш тўнгалеш.*)

Г а л я. Чия. Теже вет индешымше этажыште...

Н а д я. Теныз вес велнак огыл.

Вацўмбакышт халатым пыштен, пеле чарамьгын, бигуди вуян, кө шовычым пидын, а кө шалавуя — ныл ўдыр да Егоровна пурен шогалыт. Почешышт — Рита.

Е г о р о в н а. Мо лийын?

Л и з у к. Молан чисен шогалында?

Т а н я. Ончыл бригадылан шотлалтына...

Г а л я. Йёра, ыштена.

Е г о р о в н а. Тендан тыште мо лийын? Йўмаш але кредалмаш?

Г а л я. Раствор йўдлан кодын, от шинче... Тареш пурышо агытан!

Е г о р о в н а. Кунам вара агытанже лийын шуктнат? Чыве отыл мо?

Г а л я (*Таням ончыкта*). Агытанже, уна, шогылтеш.

Т а н я. Тый мыйын илышем нерген мом палет? Шкет вая кок йочам ончо, вара умшатым каркале. Писын пашашке.

Чыланат каят.

Кумшо сўрет

Действий саде пөлемыштак эрта. Тая шортын шинча. А р т у р В а с и л ь е в и ч пура.

А р т у р В а с и л ь е в и ч. Ончем, тендан окнаште тул волгыдо кош. Чу, шонем, пурен лекшаш. А ўдыр-влак кушко тыге содор кайышт? Мый нуным ужым да ўрдыжкў шылын шогальым... Мутланен-мутланен, воктечмак эртышт.

Т а н я. Пашадар огеш сите, йўдым вагон ястараш станцийыш коштыт.

А р т у р В а с и л ь е в и ч. Кузе тыге огеш сите?

Т а н я. Галя марлан лектеш, качыже — шофер, а “Жигулишт” эше уке. Окса огеш сите...

А р т у р В а с и л ь е в и ч. Йўдым вагоным ястарымашке тск качыже коштеш.

Т а н я. Кызыт жап тыгай: машинат уло — марлан лектат, уке — нал... Ну, мом тыге тура ончет? Ом келше?

А р т у р В а с и л ь е в и ч. Кажне гана пуйто йомакысе гай улат. Пич йўдымат тыйын окнат волгыдын йўла.

Т а н я. Уке, тый вик ойло! Ит коранге шинчатым! Молан корншем шогальнат? Ынде моктанаш тўналат?

А р т у р В а с и л ь е в и ч. Ну, Танюшечка...

Т а н я. Чыла пўрєн, манеш, кажне ўдырамаш дене вашлиймыж нерген моктанаш йўрата: “Мый тудым... тидым...” Те вет шўкшў кува деч уда улыда! Ляпишка тўшка!

А р т у р В а с и л ь е в и ч. Танюшечка, тый таче мо лийынат? Тая, йўратымам, мый тыйым нигунам...

Т а н я. Мый тый дечет коранам, молан мыланем кўлат, молан? Управлений вуйлатыше улат, садлан? Уке! Мый носнам, эре пўрєн гай виян лияш шонен носнам! Мый пўрєн омыл. Мый ўдырамаш, чыла шот днат ўдырамаш, ныжыл, пушкыдо кумылан ава лийнем. (*Шортеш.*)

А р т у р В а с и л ь е в и ч. Тая, Танюшечка, арам шкендым тургыжландарет. Лыплане, огеш кўл. Кў тыйым шыдештарен?

Т а н я. А тый ит лўд, мый вет стройко мучко почешет куржталаш ом шоно, ниғо дклат тыйым ушкалашат ом тўнал... Кызытак кае! Тый мыланем от кўл!

А р т у р В а с и л ь с е в и ч. А т ы й мыланем күлат. Моткоч күлат. Тый дечет посна, шижам, тетла ом керт. Йүд-кече тыйын нерген шонем. Ом пале, мо тиде, ала чынжымак келге йөратымаш... Эртак воктснет лийме шуэш...

Т а н я. Пөрьен семын?

А р т у р В а с и л ь с е в и ч. Молан тыге удан гына шонет?

Т а н я. Кажне вашлийме ўдырамаשתлан тыге ойлет?

А р т у р В а с и л ь с е в и ч. Огеш күл, ит воштыл, мый чынже дснак...

Т а н я. Эх, тый. Чынже дснак... Мый вст тендан тукымлан, вес семынже, пөрьен-влаклан, ик пырчат ом ўшане. Те чылан шояк улыда.

А р т у р В а с и л ь с е в и ч. Жап ончыкта, теве ужат.

Т а н я. А тый ондале, шояк лий. Вара воштылаш тўнгалат. Кузе уке гын?

А р т у р В а с и л ь с е в и ч. Таня, молан тыге?

Т а н я. Ну, йөра, тый мыйым кок-кум каслан йөратет лийже, вараже шерет темеш, весым кычалаш тўнгалат.

А р т у р В а с и л ь с е в и ч. Молан тыйын вуйыштет эртак уда шонымаш? Мемнан дене стройкышто шуко тўрлө ўдыр лийын, но иктат тыге шўмешем пижын огыл.

Т а н я. Мый толын лектынам, тый ужынат да вигак курымешлан уш кайымеш йөратен шынденат, шинчен-шогенат, кочкын-маленат от керт?

А р т у р В а с и л ь с е в и ч. Молан воштылат, молан мыйым эре тергаш шонет? Мыланем тый денет куштылго, сай, тыйын койышет, шонымашет — чылажат келша. Мый эртак тыйын нерген шонем... Тыйын илышет — мыйына чучеш. Шижам, тый шукуж годым вес ойым ойлет, шкендыным огыл, но тый тыгай отыл.

Т а н я. Кажне сёгын чоныштыжо кок тўрлө чын уло.

А р т у р В а с и л ь с е в и ч. Кузе тыге кок тўрлө?

Т а н я. Иктыже чылалан коеш, тўжвалне, калык ончылно, погынымашлаште, пашаште, а весыже — мыйын шўм-чонем. Тудо кугу көгөн дене суралалтын. Шонем — каласем, шонем — огым, мый оза улам.

С а ш а (пура). Поро кас, Артур Васильч!

А р т у р В а с и л ь с е в и ч. Салам, Саша. Тый көм кычалат?

С а ш а. Ме теве кызыт гына...

А р т у р В а с и л ь с е в и ч. Кермычым кондышда?

С а ш а. Уке...

Т а н я. Кузе тыге, уке?

С а ш а. Адакат тошто муро. Коло кандаш машина мөнгеш яра пёртылын.

Т а н я. Артур Васильч, кермыч уке гын, мыланна эрла адак нимом ышташ. Кунар жап тыге нерен шинчаш тўнгалына? Управлснийыште,

трестыште, күлеш лиш гын, эше күшнырак, уло йўкын каласаш күлеш. Мо тиде тыгай?

С а ш а. Чыла кермычым вагонлаш оптат. Мучашдыме состав шога.

Т а н я. Тиде кермыч заводшым пудштараш гына кодеш. Эре чаракым шындылеш.

С а ш а. А кузе ўшандарат?! Кум смена дене кермычым ямдылна, маныт.

Т а н я. Ом ўшане! Ом ўшане! Кум смена дене ыштат, а кермыч огеш сите!

С а ш а (*кўсенже гыч духи атым луктеи*). Теве, кучо! (*Танялан шуялта.*)

Т а н я. Ой, Сашенька! Духи “Вечерний Париж”. Ой, ўпшыжō, ўпшыжō! Кушто верештынат, кунаре шога?

С а ш а. Ну, мутлан, кок тўжемат пеле, манам гын, тыйын вет садыгак тынаре оксат уке.

Т а н я. Вот тиде пōлек гын, пōлек! Ынде ўдыр-влак ужыт гын... Сашенька, шупшалам, йōра! (*Саша деке миен, тудым шупшалеш.*)

А р т у р В а с и л ь е в и ч. Родинов, те чынжымак кермыч деч посна толында?

Т а н я. Артур Васильч, те шонсда, тудо духи налаш гына кудалыштын? Сашенька... тый корно ўмбач носнат, кочмет шуэш? Тыманмеш чайым шындем, йōра?

С а ш а. А ўдыр-влакда кушто улыт?

А р т у р В а с и л ь е в и ч. Родинов, мый кокымшо гана йодам, те чынжымак кермыч деч посна толында?

Т а н я. Ну, мом те, Артур Васильч?

С а ш а. Пагалыме Артур Васильч, йўдым, паша деч вара, мотор ўдыр дене общежитийыште ала-могай кермыч нерген кутыраш, нелеш ида нал, чонем ок шўдō.

Т а н я. Чын, Сашенька, чын, те вучалтыза, мый вашке чайым шындем. (*Лектеи.*)

С а ш а (*семиыже муро семым шўшка*). “Тыгеракын ойла письмажат...” (*Сигаретым пижыкта, Артур Васильевичланат шуялта.*) Пижыктена?

А р т у р В а с и л ь е в и ч. Уке. Огына...

С а ш а. Ах, да, ўдыр-влак илыме верыште... А кызит вет ятыр ўдыржō шкат шупшеш. Рвезе огеш шупш гын, тудо пōрьенлат огеш кой... (*Пōлем лукышто шогышо баяным ужеш.*) Орланен шогылтеш...

А р т у р В а с и л ь е в и ч. Кō?

С а ш а. Теве мыйын ош полдышем! (*Кидышкыже баяным налеш, эркын шокташ тўнгалеш.*) Те, ужамат, тиде ош полдышым огыда йōрате, тыланда эстрада гына лийже. А мый кармонька деч посна илен ом керт! Мемнан илыш тугакат пылышым ишыктыше эстрада

гай — эре тургым. Шургымаш, үчашымаш, пылышет веле огыл, уло чонет пий гай ноя. А ош полдыш — шыма, ныжыл кумылан айдемсе гай, чонетым лыпландарыше изи шўшпык. Нигунамет тыланет ок сыре, ок вурсо, ок үчаше... Теве ик полдышым темдалыч — шўшпык шергылтара, туге лывыргын йонгалтара, чылажымат монден, эре колыштмет веле шуэш. Але теве шошым толшо кукум налына. Мый гын эре шотлаш йўратем, кунар гана куку мыланем кукукла. Икыт, кокыт, кумыт, нылыт, визыт — у-у-у, илышаш кечем эше уло! Кў музыкаым ок умыло, ок йўрате, тудын чонжо чоклака. Але теве тўням помыжалтарыше эр, ший лупс. Агытан муралтыш, кава магыралтыш — кўтўчў вольыкым нангая. Кўтў уло — шыл-шўр, торык утымеш. Ландрин! Баянын йўкыштыжў — калык чон, калык йўк! А эстрада, ВИА, диско — шот огыл. *(Угыч ныжыл семым шокта, Таня нурен шогаlesh да, Сашан шоктымыжым кўрлаш огыл маньш, омса воктене колышт шога.)*

С а ш а *(Таням ужын)*. От вурсо, мый йоддегече...

Т а н я. Шокто, Саша, шокто.

С а ш а. Артур Васильч йодо: “Шокто, манеш, Саша, баяным, ато эре ВИА, диско...”

Артур Васильевич кенета кышел шогаlesh, качаш тарвана.

Т а н я. Те кушко, Артур Васильч, вашке чай шуэш?..

С а ш а. Артур Васильч! Ме чынжымак пўтынь бригада — коло кандаш КАМАЗ — дене кермыч деч посна пўртылна. *(Саша баян дене паровозын йўкышым, тудын эркин-эркин тарванымыжым, вара писыпрак да писыпрак кайымыжым шоктен ончыкта.)* Состав — кудло кок вагон, шке шотлесам. Ту-ту-ту-у-у-ут! Чош-чош-чош!

А р т у р В а с и л ь е в и ч. А те коло кандаш КАМАЗ дене витле менгым мўнгеш-оньыш яра, теве тиде изи духи атылан кудалышт коштында?

Таня кенета ўстел деке мия, Сашан пўлеклыме духи атым налын, кўвар ўмбаке кудалта. Саша, баянжым вачыж гыч кудашын, Таня деке куржын мия.

Т а н я. Мо, чаманышыч?

С а ш а. Кидет ыш сусырго?

Т а н я. Шўмем шукертак сусыргышо. А кидем, ончал, ару. Ару вет, Артур Васильч, а? Ару?

А р т у р В а с и л ь е в и ч. Кидет веле огыл, чонетат ару лийже. *(Лектын кая.)*

Т а н я. Сашенька, тый колыч, чонетат ару лийже, мане.

С а ш а. Мо тудо, марийын койышыжак тугай, изи вуйлатыше лийын гын, пўтынь эллан оза улам, шона. “Балалайка — три струна, я — козаин вся страна”. *(Таня деке лишемеш.)*

Т а н я. Огеш кўл, ит лишем, Саша.

С а ш а. Таня! *(Эше лишемеш.)*

Т а н я. Ойленам ик гана, ит лишем!

С а ш а. Мо деч лүдынат? Нигө уке. Мый тый декет, лүмын...

Т а н я. Саша, кае мөнгет.

С а ш а. Тый дечет так гына каяш? Воштылат але сөрвалтарынет?

Т а н я. Сашенька, мыят ару чонан лийнем. Огеш күл.

С а ш а. А молан тудо тый декет толын? Шүрангышташ төча але тый шке конденат?

Т а н я. Конденам лийже, вара мо? Тый дечет йодаш күлеш улмаш?

С а ш а. Таня, чонем ит коч! Мый вет акамланат ойленам. Тудо весс рушарнян толаш лийын, тышке, тый декет.

Т а н я. Кузе толеш, тугак кая.

С а ш а. Тый мо?

Т а н я. Сашенька, мый тыланет үдырамаш семын гына күлынам...
Весым муат. Тетла тыйын кидыштет модыш лийем огеш шу.

С а ш а. Мом тый ойлет? Мый тыйым чынже денак йоратем.

Т а н я. Йүдым.

С а ш а. Молан йүдым? Кечывалымат.

Т а н я. Лек, кае.

С а ш а. Раш... но тый тыге куштылгын мый дечем от утло.

Т а н я. Ох, юмыжат, молан мый утлышаш улам, кө деч, мо деч?

А молан мый шкаланем шке оза омыл? Мый окмак вуем дене ик-кок гана танцшы миснам гын, вара үмыреш тыйын арверет семын лийшаш улам? Мый мо, чынак айдемс омыл? Так, ег кидыште жаплан гына кучылташ йөрышө үзгар? Вуйдымо, шомакдыме үзгар, тыге? Сита, те, пөрсьен-влак...

С а ш а. Пөрсьен-влак! Пөрсьен-влак! Мый ондалем, шонет?

Т а н я. Мыйын лүмнерем уда гын, молан мый дкем коштат?

С а ш а. Мый весым ойлынем ыле...

Т а н я. Вет снын лүмнерже уда гын, кеч-могай кугу ушан айдеман полшен огеш керт.

С а ш а. А мый вет шкемым ушанлан шотлымаш уке. Вик ойлем, тыйын гай үдырым мый ужын омыл. Тыйын олмыштет весе лийже манын шоналташат шуко. Кеч-кузе мыйым вурсо, карге, мый тыйым садыгак уло чонем дене йоратем. Тыйын нерген стройка мучко кеч-могай шомакат шүмышкем перна...

Т а н я. Могай вара шомак шокта?

С а ш а. Огеш күл, Таня.

Т а н я. Чыланат те икгай ушан улыда. Теве омсам ужат? Порым шонен толынат гын, лек да кае. Духиэтлан тау. Получко деч вара акшым пörтылтем. А осал шонымаш дене тетла тышке йолетымат ит пыште. Лүмнерем нерген мый шке шоналтем. Чсверын! *(Саша ала-мом ойлынеже, вара ик жап омса воктене шога, нимом ойлыде, эркын лектын кая. Таня тугак, тарваныде, келгын шона, кумылжо тодылалтеш, чурийыштыже шинчаөүд коеш.)*

Сидорова (шекланен-шекланен, омсам почеш). Танюш! Шкетын улат? От мале?

Таня. А мо тугай?

Сидорова. Йүдшө таче... Ушестым колтат, эртак ең! Кас мучко мый денем корреспондент шинча, тый денет вашлияш күлеш, манеш. Нигө ынже уж, манеш.

Таня. Кө?

Сидорова. Ойлем вет, ала-могай корреспондент. Мый, манам, эрдене ала кечывалым пашаште вашлийыда. Уке, манеш. Пеш содор күлеш, манеш. Паспортшо мый денем. Пурташ гын, пуртем.

Таня. Пурто.

Сидорова. Йөра. Кө пала, ала адак телевизор, ала газет гыч. Шкет гына лийже, манеш. Интеллигент... (Лектеш.)

Слава (пура). Лисш?

Таня. Да. (Омсашке ончалеш, кенета кыпел шогалеш.) Тый?

Слава. Салам, Таня!

Таня. Туге лийже.

Слава. Вучен отыл? Ужметат ок шу, кош?

Таня. Уке.

Слава. А тый нигунарат вашталтын отыл. Тугаяк ура чонан...

Таня. Толын лектынат манын, йывыртен сукалтымем вучет?

Слава. Ну, мом тый, Таня? Ныл ий жапыште мый түрлө семын тыйым кычалынам, тынар серышым возенам.

Таня. Эше шочын огыл.

Слава. Кө?

Таня. Почтальон. Тыйын серышестым нумалше почтальон шочын огыл.

Слава. Мый чынже денак кычалынам...

Таня. Тый мыланем йомшо улат. Йомшо.

Слава. Таня, тыге огеш күл. Мый чынже денак тый денет чон почын мутланаш толынам.

Таня. Мо нерген?

Слава. Түжвач ончымаште, мый тыйын ончылнет титаканла коям. Тый дечет, йоча-влак деч корангынам.

Таня. Йоча? Могай йоча? Мый шкетын.

Слава. А. Таня, огеш күл. Мый вет чыла палем. Мыланем кугу шыдым кучет, чын ыштет. Тыланет йөсө лийын, кугу намысым чытенат, тидымат палем. Мыйымат умылаш күлеш... Мый тыйын семын шкаланем шке оза лийын кертын омыл. Тый веле тале улат. Мый тидын дене кугешнем. Ме тый денет коктын икте-весьнам умылен кертына. Ең йоратымаш коклаште көн могай сомыл? Ялысе семьянак, куржын мисн, уло чон дене тыйым ондал колтымо шуэш. Тый вашталтынат... кузе манаш, ынде ялысе гай отыл. Кугу лийынат

ала-мо... Молан тый ачамлан чыла ойлснат? Огеш кўл ыле! Огеш кўл. Тенгече мёнгышто тугай тургым тарвансен... Кеч лектын курж.

Т а н я. Молан?

С л а в а. Ынде стройка мучко мут шарла, ачамже вет тыглай пашазе огыл... Шупшкедылаш, тергаш тўналыт. Мый аспирантурыш тунемаш кайынем ыле. А ынде — чыла! Чыла!

Т а н я. Мо чыла?

С л а в а. Ну, пуйто от умыло. Аспирантурым пытарем, кандидат диям, вара тыланетат полшен кертам ыле. А ынде? Авам десе тенгече “скорыйым” ўжаш логале, ачам йўдвошт тамакым тўргыш, а эрдене шўмжө дене уда лие.

Т а н я. Ну, молан?

С л а в а. Ачамым ынде мыланем верч паша гыч коранден кертыт, авам инвалидка лишс, а мый — тыглай пашазе. Оңай сўрет. Ну, молан кўлын? Танечка, кумылем, ожнысо йўратымашна лўмеш мый тыйым сўрвалсен йодам, ну, жаплан, умылет, жаплан гына, тиде тургым эртымеш, тыланет каяш кўлеш.

Т а н я. Кушко?

С л а в а. Тый умыло... Ачам — кугу вуйлатыше, тудлан кеч-кушатат ўшанат, тудо виян...

Т а н я. Вара?

С л а в а. Тудо вет кўм паша гыч корандаш шона гын, садыгак шке шонымашыжым шукта. А молан тыланет тиде кўлеш? Тый лучо шке... Вес пашаш... Ялышке...

Т а н я. Каяш, манат?

С л а в а. У верыште тыйым нигө огеш пале. Корнетлан мый оксам пуэм. Ну, мо эше тыйым тыште куча, мо? Йодмашым тачак возо. Мый намисен пуэм.

Т а н я. А йоча-влак?

С л а в а. Иленыт вет ялыште, эше... Тый умыло, Таня...

Т а н я. Умылем, умылем.

С л а в а. Шижам, ынет умыло... Ачамын пашаштыже тугакат шуко мешанчык уло. Ситартышлан эше тиде увер шарла гын, мыйымат кў аспирантурыш колта? Нигө! Мыйымат чыла верс шупшкедылаш тўналыт. Намыслаш. Тергаш. Мемнан йўратымашнам уло калык ончылно лавыраш тошкыктынет?.. Умыло, уто умша нимолан!

Т а н я. Мый тыйым колыштам да ёрам. Ончылнем кок ег. Самырык годсо поро, ныжыл чонан йўратыше Славик, а ынде тудак, тудо рвезак шучко пирыш савырнен.

С л а в а. Таня, тый...

Т а н я. Ит мешай. Мый тыйым колыштым. Мо тыйым тыге вашталтен? Йўратымаш олмеш тыйын ият гына кодын. Чап?.. Шке лўмнерет верч уло чонет дене лўдын чытырет. Тетла нимом от уж, от кол. Лывырге чонан падыраш-влакым шке декет шўмангдыме олмеш тый нуным эше торашкырак поктен колтынет. Эх, тый! А Юра

ден Катя тыйын фотосүрөтүм менен суртыш кажне толшылан, манаш лиш, үчашен-үчашен ончыктылыт: “Теве авай, а тиде ачай!” Кузе тыге шүметше кўэмалтын? Ныл ий жапыште кеч ик гана йодын ончаш төчен отыл, кузрак нуно илат? А мый ялыш кажне гана мийымем годым түрлө вургемым, кочкышым, йоча модышым нами-ем; “Тидым ачада колтен, тиде ачадан пөлскше” манын нуным ондаленам. Нуно ўшансеныт, мийымем эда “Авай, кунам олашке ачай десе касна?“, “Авай, ачай десе, ачай десе олашке нангай!” манын, урвалтшем кержалтын, пасу капка марте шортын-шортын ужате-ныт. Вара, шижам, кужу жап тыге йоча чон дене модаш огеш лий. Йомакым шонен луктым. Ачадам чодыраште шучко пире кочкын манын, йомакым каласкаленам. Кызыт нуно тиде йомаккан ўшансн илат. Йомак чыныш савырна улмаш...

С л а в а. Тый мыйым умылсн отыл, мый...

Т а н я. Чын. Тыгай койышым мый ом умыло. Умылашат ом тырше. Тый мыланем йомшо улат. Йомшак кодат! Чеверын!

Слава вуйжым кумык сакен шинча.

Ш о в ы ч.

КОКЫМШО УЖАШ

Нылымше сүрет

Ўдир-влакын илыме вер. Кас.

Р и т а (*куржын пура*). Чеверын! Чеверын! Чеверын!

С и д о р о в н а (*эркын пура*). Ну, мом төрштылат? Мом шуршо гай төрштылат? От уж мо, пуракым нёлтет?

Р и т а. Эх, кокай, кузе от төрштыл? Тый ончал теве окнашке. (*Сидоровнам, кидше гыч кучен, виешак окна десе намия.*) Ончал, мом ужат? А-а? Кём?

С и д о р о в н а. Мо, кеч-куш ит ончал, эре ик сүрет. Машина да калык, калык да машина.

Р и т а. Тушко огыл. Теве тротуар воктене йошкар түсан мо шога?

С и д о р о в н а. Ала-мо йўла огыл? Шикшыже огеш койыс? Мо, чурнетше пеш чевер, мунчаш тўналше чывын гай?

Р и т а. Да нимо ок йўлө, ит лўд. Ну, мом ужат?

С и д о р о в н а. Теве саде легковикым ойлет мо?

Р и т а. А кён легковик, кузе шонет?

С и д о р о в н а. Кёнжым ом пале, но вик каласем, мыйын огыл.

Р и т а. Ну, конешне, тыйын огыл.

С и д о р о в н а. Тыйын мо?

Р и т а. Мыйын.

Сидорова. Тыйын? Кунам налын шуктнат? Коштынжо моштет? Ынде тиде легковик дене вустым кошартынет?

Рита. Ай, кокай, ала-мом веле ойлст. Тый ончал, руль воктене кө шинча?

Сидорова. Ала-могай үмылка кош, а кө тугай? Милиционер мо?

Рита. Тый, кокай, пытартыш жапыште псш койышланаш тўналынат. Вет чыла палет, а койышланыде от керт!

Сидорова. Йбра, тый мыланем “мораль” манметым ит луд. Мый шке ком кузе күлеш — улден налын кертам.

Рита. Тидыжым палсна. Ох, кузе палсна! Мемнан общежитийым садланак вет стройка мучко кузе лўмдат, паледа?

Сидорова. Манастырь!

Рита. Адакат койышланет! Манастырь огыл, а монастырь. А тендажым кузе лўмдат, колында?

Сидорова. Керек-кузе лўмдылышт, а мыйын порядке! Тендам, шалавуи тўшкам, шала колто гына, мом ончыктеда? Монастырь... Тыланда монастырь гына күлеш!

Рита. Уш-акылын ўшанле салтакше улыда?

Сидорова. А мо, уш-акыл тудо уш-акыл! Пенгыде вуйлатыше. Чыла вере шуэш, юмо тудлан тазалыкым гына пуыжо. Тудын стройка мўгырен мўгыра! Ийготем огыл гын, мыйт тендан деке чоҗаш касем ыле. Пўртым чоҗет, калыклан куаным кондет, илымет шуэш! Тый күлешан, пайдале еҗ улат! А мый тыште эртак пўтыремвоч-влак дене кредалам.

Рита (погыжым поген ситарымеке). Тау, кокай! Икманаш, чылажланат тау! Таче мый касем! Монастырьыштет ик шалавуилан шагалрак лиеш!

Сидорова. Кушко?

Рита. Ужыч вет! Йошкар машина шога. А тушто үмылка огыл, а ўмырашык чевер качем! Таче кече гыч общежитий — чеверын!

Сидорова. А возалтын улыда? Сўан нергенат шып-йыпышт. Нимо ок шоктыс.

Рита. Эх, кокай, йбратыме еҗ дене возалтдегечат илаш лиеш! А сўан, мо сўан! Уто роскот, калык умша...

Сидорова. А качетше кө?

Рита. Ох, кокай, никузе шонен от му, кө тудо тугас! Ўдыр-влак пален налыт гын, көраненак кошкат.

Сидорова. Тый вик ойло, кө адак тыйым алгаштарен? Кө?

Рита. Тудо, тудо аспирант!

Сидорова. Арестант? Мо, тыланет шотан качыжым когарш кочкын пытарен мо? Муын вет арестантым.

Рита. Арестант огыл, аспирант!

Сидорова. Садиктак тыйынлык огыл!

Рита. Аспирантша! Пагалыме Сидорова! Аспирантша!

Сидорова. А тиде ас-ас-ас... ператлан кайыметшым бригада пала, уке?

Рита. Кокай, мый вуеш шушо ўдыр улам, бригада мыланем не указчик!

Сидорова (мушкындыжым опчыктен). Теве тыланет указ!

Рита. А мыйын указем машиныште шинча. Тудын ойжо мыланем — законный указ. Тый, кокай, мушкындетым рүзен шогылтмеш, чемодан пстыраш полшем ыле... От уж мо? Толмешкышт шикшалтшаш ыле. Эше йодышташ тўналыт.

Таня, Надя, Галля пурат.

Сидорова. Ўдыр-влак!..

Рита (кенета окна дек куржын мия). Ончалза, ончалза, адак пөрсьен-влак паспорт деч посна общежитийыш пураш тóчат. Ой, кунар шукын улыт.

Таня. Тый мо, мончаш тарванснат, але...

Сидорова. Мончаш! Тудлан монча кўлш! Куэ выньык, вичкыж, вичкыж воштыр!

Галля. Могай монча, кóлан?

Рита. Ой, кокай, рвезе-влак пуратак вет. Теве, теве иктыже кузе тóча... Йўшыла кош...

Сидорова. Айда тóчыжó, тóчыжó. А тый шич!

Таня. Мо лийын?

Сидорова. Ончалза, мом тудо шонсен пыштен? Ойло, бригада ончылно чыла ойло! Шич! Шого!

Рита. Шого да шич, шич да шого. Мыйын жапем уке. (Погымо арвержым палын каяш тарвана.)

Таня. Тый кушко?

Рита. Те кушко, кó дске коштыда, мый вет йодыштмаш уке.

Сидорова. Ала могай ас-ас-ас... перантлан кайынеже.

Рита. Аспирант. Сергей Сергеевич Бояринцев. Ончал кертыда, машиныште руль воктенс шинча. Эше могай йодыш?

Сидорова. Марлан каем манеш... А мый, манам, тиде шоя. Ондалчык! Чонсем шижеш.

Рита. А тыйын чонстше барометр мо?

Таня. Марлан, кóлан?

Сидорова. Теве саде арстантлан, ой, ой... перантлан.

Таня. Кунамсек палсада?

Рита. Изизм годсек.

Надя. А мо, нигунам ойлен отыл?

Таня. Тый ит кадыргыл, а рат дене ойло, ме пўтынь бригада дене тыйын илыш-корнст верч вуйын шогена.

Рита. Ончыза, нунын деч посна йóраташат огеш лий.

Сидорова. Йóраташыже лиеш тудо, только тыште вес пуш ўпшалтеш.

Р и т а. А мый тендам үпшыч ом кошт. Ала тыланда йодмашым
возаш?

Т а н я. Күлеш лисш, возет.

С и д о р о в н а. Чын. Кагаз. Паспорт. Штамп.

Р и т а. А мый кагаз деч посна. Чонем тудым йөрата.

Т а н я. А тудо?

Р и т а. Тудо мыйым шкеж дске нангая.

Т а н я. Кушко?

Р и т а. Ну, монастырьышкак огыл.

Н а д я. Раш. Ёдыр-влак! Авырыза! Чемоданстым мөнгеш шынде!
Нигушкат от кай!

Р и т а. Мый караулым кычкырем.

С и д о р о в н а. Умшашкет — күпчык.

Р и т а. Те мо, чынжымак? Авай — ай-ай-ай!

С и д о р о в н а. Айда кычкыре, кычкыре. Пöчүсoла марте садак
ок шокто.

Т а н я. Рита, умылтаре, тиде модыш огыл. Ме тыланет порым
шонена.

Р и т а. Мый марлан лектам. Тыгай рвезым але марте нигунам
ужын омыл. Шке машиныже. Пачер кугу, олык гай. Ачаже-аваже
шокшо велыш канаш касныт. Аспирант. Ик эрге гына...

С и д о р о в н а. А ватыже кунаре лийын?

Р и т а. Тиде рвезым йомадрем гын, товатат, латкумшо пачаш
гыч төрштем!

Т а н я. Мий, төрштö кызытак! Окмак! Тудо тыйым ик-кок йөдлан
ондала, вара уто лият, умыло!

Н а д я. Чын!

Г а л я. Теве ужат!

Р и т а (*чемодан үмбакише шинчын, шорташ тўгалеш*). Тудо
мыйым йөрата. Ачаже-аваже толмске, сўанна лисш. Чыладамат
сўанышке ўжам. Аракам ок йө, тамакым ок шупш, ушан-шотан, а
кузе кутыра! Кугун тунемше-влак дене гына кылым куча. Мо эше
тыланда күлеш?

С и д о р о в н а. Тугеже профессорша лийын ончынст? Йөра,
лийын ончо!

Р и т а. Ёдыр-влак, ида сыре. Вет теат ўмыр мучко общежитий-
ыште илаш огыда тўнал. Кө пала, ала тиде мыйын пўрымашем?
Мыйын верч ида ойгыро. Тендан дене пырля илаш сай ыле, но вет
ўдырамашлан ешым чоныман. Тудын деч весе нигö мыланем огеш
кўл. Те илышыште ондалалтын улыда гын, ынде кажне рвезым
титаклаш ямде улыда. А тудо тыгай огыл...

Т а н я. Ёдыр-влак! Колтыза. Йөра. Кае...

Р и т а. Ой, тау, ёдыр-влак. Мый паленам, те умыледа. Шокшо
пар дене ойлыштмемлан ида сыре. Мый вет тудым йөратем, тутат
мыйым... Тачак шергаш налаш касна, мане...

Сидоровна. Ну, по закону гын, мый торшш омыл.

Рита (каже ўдыр деке миен чеверласа, лач Таня гына кидшым огеш пу; шке погыжым налын, эркин каяш тарвана). Кокай, теве тиде тылзылан окса, мыйын олмеш тўлсада.

Сидоровна. Огеш кўл, ўдырем. Пиалан гына лий. Чеверын!

Рита. Сўаныш ўжаш мый тендан деке толам.

Сидоровна. Кумылет лисш, тол.

Рита. Чеверын, ўдыр-влак. Чеверын!

Чыланат. Пиалан лий. Чеверын!

Рита кая. Икмыняр жап ниғо огеш мутлане.

Сидоровна. Ег чоным умылаш йёсё. Мыйынат ача-авам пеш тореш ылыыч, но мый шке Васюшем туге йўратен шынденам, туге йўратен шынденам...

Галя. Нигунам ойлен огыдал.

Сидоровна. Мыйын Васюшыжо вет офицер лийын. Толын пурен, ўмбалныже вачыгоч пижыктыме прежан шўштыжё кычыр-кочыр, кычыр-кочыр веле шокта, гимнастеркысо кажне полдышыжо пуйто шўртньо шўдыр, йўлен йўлат. Кемже, кызытат шарнем, латкок кудуран ыле, воштончыш гай йылгыжеш...

Галя. Вот ужыда, кокай, тендамат йылгыжше полдыш сымы-старен шынден.

Сидоровна. Полдышыжо тудо полдыш да, Васюшыжо вет чыла шотыштат картинка гай ыле. (Лектеи.)

Егоровна (содор пура). Ўдыр-влак! Мо тиде тыгай? Таня! Тыштак улат? Ужынат?

Таня. Мом?

Егоровна. Приказым! Мо тиде ышталтеш, мо? Ой, юмыжат!

Надя. Могай приказ? Мо лийын?

Егоровна. Таня! Тый чыла палснат? И шып гына шинчет?

Галя. Тый умылтаре. Мом шолаш тўналше гудрон гай толашет?

Егоровна. Тыште шолшо гудрон гала, ўстембалым мушкындыл-мушкындыл ойлаш кўлеш... Таня, тый молан нимом ойлен отыл?

Надя. Мо лийынже?

Егоровна. Приказ. Таням кумло визымше ПМК-аш кусарат. Шкенжын мўнгё велыш.

Галя. Кай, мом ойлыштат...

Надя. Тый, Егоровна, эре путайкалет, могай приказым эше шонен луктынат, кё Таням тўка?

Егоровна. Ох, окмак тўшка... Нимом огыда умыло. А мый шижам: кўлан гынат келшен огыл. А тыгай приказ мыланемат огеш келше. Садлан, ўдыр-влак, содоррак чийыза, йонгылышым тўрлена. Мый Таня деч посна тыште ик кечымат ом ыште. Йолвундашем гына ужын кодыт.

На д я. Мыят.

Г а л я. Мыйын гын — поч кўчык. Кеч тачак.

Т а н я. Ёдыр-влак, нигуш коштмо ок кўл.

Ч ы л а н а т. Кузе огеш кўл? Кузе огеш кўл?

Е г о р о в н а. Тый ынст кай гын, вешс нигё колтен огеш керт.
Шижам, тыште амалже...

На д я. Тенгече мемнан участкыш тўрлө верла гыч калыкым конден капландареныг. От шинче, мыланна полшаш... Полшаш огыл, мешаяш, чын огыл мо?

Е г о р о в н а. Чын улде! Порт-Артурлан вет мотор сўрет кўлеш.

На д я. Тая нуным чылаштым мөнгеш колтыш. Артур толын лекте, шкеже чытыра, пуйто кок сутка чараматырын лумышто шоген: “Трестыш ўжыктена!.. Планым кўрлеш!..” Тая, ўчыжё тидлан огыл?

Г а л я. Мый гынат мөнгеш колтем ыле... Обеспечьте паша дене — чыла шке ыштена. Тая огеш лий гын, ко мемнам колыштеш?

Е г о р о в н а. Ме Таям нигушкат огына колто. Весым муыт. Тый йочан ўдырамаш улат. Не имеют права. И все! Йочатым конденат?

Т а н я. Документ-влакым погенам. Эрла кондаш кайынем ыле.

Е г о р о в н а. Кондо. Содоррак кондо. Тиде Артурын пашаже, моло гыл.

Т а н я. Ёдыр-влак, нигуш коштмо огеш кўл. Мый Ушаков дене кутырынем ыле, да черле, маныт.

Е г о р о в н а. Лектын. Таче пашаште ыле. Приказым ончынемс годым ужым.

Пөлем шенгелне йўк-йўан шокта, Тая шке ойгыжым ончыкташ огыл манын, малыме верышкыже миен шинчеш. П у к е м о в, С а ш а, С и д о р о в н а пурат.

П у к е м о в (пурышыжла). Пропуск вахтер дене...

С и д о р о в н а (пурышыжла). А паспорт?

П у к е м о в. Паспорт... кушто гала?.. (Кычалеш.) Надюш, тый денет уке?

На д я. Кокай, тачыже ме...

С и д о р о в н а. Тачыже, эрлаже, кумышто... Паспорт! Паспорт!

На д я. Кокай, таче ме йёршын касна, вес пачерыш.

П у к е м о в. Вот именно. У пачер, кок пөлеман... машина ўлно, пожалуйста.

С и д о р о в н а. Давай, ордерым ончыкто!

П у к е м о в. Теве! Визымше этаж. Нылле кок КВМ.

С и д о р о в н а. Мо, мо?

П у к е м о в. Нылле кок квадратный метр!

С и д о р о в н а. Вот тиде КВМ гын КВМ.

П у к е м о в. Унала мийыза!

С а ш а. Ну мо, Сидоровна, вопросов нет?

Сидорова. А тыйже мом пеш шыриет? Паспортет кушто?
Саша. Теве! *(Таняи ўмбаке ончыкта.)* Таче Пукемов ден Надя
у пачерыш куснат. Вара Галя ден Ритам марлан пуэна...

Сидорова. Пöчүсoла Ритада уже... Маргарита Владимировна —
профессорша.

Саша. Да ну? Кунам? Да-а-а. Тугеже тиде пöлсмым Александр
Македонский авалта. Штурм дене. Бунг, бунг, чöж-ж-ж! Вот уж
тунам, мый, Сидорова кокай, тый дечет нигунамат паспортным
йодышташ ом тўнал. Ачат-кочатын лўмыштым мондымешкет йўктен
шындем.

Сидорова. Кай, окмак, мый чайым гына йўам.

Саша. Мыят тудымак ойлем. Чайым, чайым!

Галя *(кидысе, огысо, пылышысе шöртнö ўзгаржым ончык-
тен)*. Ончал! Ындыже мыят муам, шонем.

Саша. Да-а-а! Тетла нигуш сакалташ! Комплект! Гарнитур!
О-о-о! Йолварняштет уке вет?

Галя. Тушкат чисна.

Саша. Йўдым шкет кошташ от лўд?

Надя. Ну, чеверын, ўдыр-влак!

Таня. Чеверын, Надя. Чеверын, Игорь! Пиалан лийза. Уло чонем
дене куанен, тендам саламлем! Пачерда шкендан. Шке оза лийыда!

Сидорова. Манастырьлан “Чеверын” манат?

Пукемов. Татьяна Сергеевна, те огыл гын...

Надя. Йöра, йöра. Тугакат палат. Танюша, мый тыйым, мый
веле огыл, тева Игорят, пўтынь бригада, стройка, манаш лиеш,
йöратена. Тый мыланна эн шерге ен улат. Иктаж-мо лиеш гын,
шижтаре...

Таня *(кугу вўдылкам шуялта)*. Шукертак налынам ыле... У
пачерыштыда кўлеш лиеш. Кучыза!

Надя. Мо тиде?

Таня. Чай йўаш.

Надя. Ой, тау. Тау, Таня.

Пукемов. Татьяна Сергеевна, те ужыда, мый куанымем дене,
нелеш ида нал. Ме Надюша дене тендан поро кумылдам нигунам
огына мондо. Мемнан пачерыштына кеч-кунамат эн шерге уна
лийыда. Тау тыланда.

Галя. Надя, Игорь Васильч, мыйын чыла погем ўмбалнем. Кызыт
пöлкем уке. Но толшаш получко деч вара пачер омсадам йолем
денак почын пурем. Кызыт вашкем. Шогыза. Лукташ полшем.
(Арверыштым налын, чыланат пырля лекташ тарванат.)

Сидорова. Корнылан шинчына. *(Чыланат шинчыт, изиш
лиймеке, кынелыт.)* У пачерыште ынде киндер манмет кўлеш.

Пукемов. Мо, мо?

Сидорова *(кидие дене ончыктен)*. Киндер.

П у к е м о в. Те, Сидоровна, ынде түрлө калык йылмым палаш
тўнгалында.

С и д о р о в н а. А как же, как же!

Чыланат каят. Таня ден Саша гына кодыт.

С а ш а. Мыят таче ешан лийым.

Т а н я. Пеш сай, шукертак кўлеш ыле.

С а ш а. Чаманышым. Туге чаманышым... Шижам, ом керт, коден
ом керт. Кеч-мо лийже, нангаем. Умылет, шўмем нигунам тыге
шортын огыл, а таче... Кондышым... Кермыч дене пёртылмө годым
Шерсола ялеш кочкаш шогална. Ончем, кевыт йыр калык погынен,
мый шонышым: онгай сатум вучат. Лишкырак мисм, а тушто вурсышы-
жо вурса, южыжо чаманышын кошш, а ниғө кидышкыже ынсж нал.

Т а н я (өрмалген). Мом?

С а ш а. Аваже кевыт воктене кудалтен коден. Изи йочам. Ну,
иктаж кум ияшрак лисш. Ойлат, кок кугурак йочажым сельсовет
йоча пёртыш колтен. Ёдырамашыже кевыт ороллан ыштен. Эртак
йўаш йёратен. А тиде изи падыраш кевыт воктенысе изи лсвашыште
почангын. Кө мом конден, тудым кочкын-йўын. Чисемже — ойлашат
шучко... А ёдырамашыже арня лиеш, маныт, лектын касен, ала колен,
ниғө огеш пале... Икманащ, мый тудым шке декем налым... Ёнде
коктын илаш тўнгалына. Коктын. Кызыт общежитийышкем пуртен
кодышым. Мсманан Анна кокайна тсндан Сидоровна гай огыл, кумыл-
зо кува, кас марте ончем мане, а вара... Мо вара? Йоча пёртыш пуаш
ала-кузе чаманышым. Чон ок тошт. Кабиныште корно мучко шке
семынже эре вудыматен тольо. Пуйто ойла, тьят мыйым кудалтынет?
Огеш сёрвале, уке, а тыге тўткын, кугысн семын ўмбакем тура-а-а
онча. А кузе кочкеш? Ужат ыле гын? Ёлыкө велше кажне кинде
пудыргым чывиге семын чыла чўнген нале. Ала утыждене кужу жап
шужен почангмыж дене, ала арулыкым йёратыше лисш. Кабиныште
ик кинде пудыргат ыш код. Пытаргышлан парняжым нулале.
Йёршын пырысиге.

Т а н я (кенета кычкырал колта). Чарне! Сита! Сита! Колыш-
тмем огеш шу!

С а ш а. Тый мо?

Т а н я. Тый молан толынат? Молан? Когарген пытыше чонем
туржаш? Лек! Кае! Мый тугакат... (Изиш лиймеке.) Чын. Йоча
титакан огыл. А кө, шонст, титакан? Лач ик ёдырамаш гына? Тудо
мо, тыгаяк йўаш йёратыше аважын помышж гыч лектын? Але
тудым лўмын туныктаныт? Кө тудым лўкө лавыран купыш шўкалын?
Кө? Йочам чаманыше лектын? А тиде йочан ачаж дене мутланснат?
Мо дене, могай шонымаш дене тудо ила, шымлен налаш точен
онснат? Але пырыс гай ныжылге, чылалан сай лийнет? Кудалтен
кодимо йоча-влакым шке декет погынет? Тый? Шкетын?

С а ш а. Тый, мый, все... Ме шукинрак улына... Тыгай пöрьсгым мый айдемыланат ом шотло, тудо ир янлык дене иктак. Тудлан ик корно гына... А изи-влакым йöратем. Нуно вст шун гай пушкыдо чонан улыт, тыйын шинчашкет туге ўшанлын ончат, пуйто ойлат: мыйт тыйын гай лийнем. Мыйын кочайын сшыштыже латкандашын лийныт. Латкок эрге, куд ўдыр. Кызыт гын вес жап. Латкандашым веле огыл, утларакат ончен кертына, шонем. Тый денет.

Т а н я. Кö дене?

С а ш а. Тый денет.

Т а н я. Ончалза, могай тудо...

С а ш а. Ончал.

Т а н я. Онгай... Тый мо, таче тыгай писе улат?

С а ш а. Таче веле огыл, шукертсек. Первый вашлийме кечс деч вара...

Т а н я. Огеш кўл. Мый вст садыгак ом ўшане.

С а ш а. А ынде мый тыйым нигöланат ом пу, кеч-кö лийже.

Т а н я. Пуэт — огыт... Мыйже вара тыланет ўзгар улам мо?

С а ш а. Мый тыйын верч кредалаш тўналам. Мый йöратем тыйым, колат, йöратем?! Молан вара мыйын йöратыме йолташем всылан марлан лекшаш? Мыйже мо, тугаяк йöрдымо улам? Але тыланет ег йоча — мешанчык?

Т а н я. Да, да, мешанчык! Вара мо?

С а ш а. Балалайка три струна, я козаин вся страна... Мыланем тый веле огыл, тыйын йочат-влакат кўлыт. Мый тыйым йочатге йöратем. Марист толын лектеш — тудлан отбой, бскар. Артур воктенет шўрангыштеш, тудо шоя мокшинче гай яклака. Тек вуылатыше, а мый шофер...

С и д о р о в н а (*куржын пура*). Танюш! Саша! Содоррак. Ушаков ден саде Порт-Артурет тышке толыт. Пеш шыдсхскныт. Саша, тыйым йодыт. Тыйын машинатым... (*Саша каяш тарвана, Ушаков ден Легеньков пурен шогалыт.*)

А р т у р В а с и л ь с в и ч. Вот, пожалуйста, тудо адакат тыште! Василий Михайлович, ынде шке ужыда, тиде шофер трестын машинаж дене йўдшö-кечыже, эртак ўдырамаш общежитий воктене пернылш. Мый ынде öрынам, мом ышташ. Ноенам. Нигöм огеш колышт. Эртак тыште.

С а ш а. Тиде шоя.

А р т у р В а с и л ь с в и ч. Кузе тыге шоя, кузе тыге шоя? Кызытат теве Василий Михайлович дене кудалына ыле дрсвцехыш, ончем, общежитий воктене КамАЗ шога, номерже мемнан, ала-могай перныл коштыш рвезе-влак теве-теве шыжыктат, прицепге. Кудалыштыт, кудалыштыт, вара иктаж-кушан кумыктат. А ме ойлена, машина огеш сите. Паша шога. А тудо тыште, кечывал кечын яра шога.

С а ш а. Мыйын паша кечем пытен.

А р т у р В а с и л ь е в и ч. Пытен гын, молан КамАЗ тыште шога?

С а ш а. Ушаков йолташ, мый таче...

А р т у р В а с и л ь е в и ч. Могай таче, кажне кечын тыште. Тыгай койышым тетла чыташ огеш лий. Тиде шоферым машина деч корандаш кўлеш, тск бетон цехыш кая, тушто сн огеш сите. Ато кудалыштыт, пуйто шкеныштын... Бетон лугымо цехыш эрлак — и чыла!

У ш а к о в. Кузе фамилист?

С а ш а. Родинов.

У ш а к о в. Кузе тыге, Родинов йолташ, умылтаре?

С а ш а. Мый бетон лугымо цехыштат ыштен кертам.

А р т у р В а с и л ь е в и ч. Ну и пеш сай. Машинам содоррак гаражыш нангаен шогалте!

С а ш а. Шукертсек ванген коштыч, Легеньков.

А р т у р В а с и л ь е в и ч. Айда ошкыл, ошкыл!

У ш а к о в. Мый тендам колыштам, Родионов йолташ.

С а ш а. А мом ойлашыже?

А р т у р В а с и л ь е в и ч. Тугак шол. Нимом ойлаш. Безобразий. Эше шога!

У ш а к о в. Чыте! Артур Васильч!

С а ш а. Мемнан Легеньков дене шукертсек “йöратымаш” кая. Тудо мыйым чытен огеш керт, мый — тудым.

У ш а к о в. А те рашрак, Родионов йолташ.

С а ш а. Теве кок прицеп дене тўналым. Икте — пöрт дене, весе — погрузкышто. Кок вережат кран эре пашаште. Монтажник-влакат яра огыт шинче. Панель гына ситыже. Пöрт писынак кўза...

А р т у р В а с и л ь е в и ч. Тыйын пашадарет писынак кўза.

С а ш а. Кўза. Мый мо, шолыштам?

У ш а к о в. Тый тудо Родионов улат? Молодец. Моктем. Кызыт тыйын семын чыла транспортник-влак пижыныт.

С а ш а. Пижыныт... Теве уна пижын... Тудын деч йодаш монденам. Тўрлö амал дене кычалтылеш... А таче мыйын уло көргем савыралтме гай лийын. Эргым шкаланем муынам.

У ш а к о в. Кузе тыге муынат?

С а ш а. Ну, муынам огыл, а кудалтен кодымо йочам, сн йочам, ашнам налынам. Мый шкет улам. А ынде коктын лийына. Чаманышым. А тудо — бетон цех! Тыйын чонет Легеньков — бетон! Тый бетон деч молым мом ужат? Шке тушко кай! Вуеш ида нал, Ушаков йолташ, мый тендан дека пурем. (Кая.)

А р т у р В а с и л ь е в и ч. Тудо эре тыгай ўскырт, нигöм ок шогло.

Т а н я. Тиде чын огыл. Тудо пеш шотан водитель.

А р т у р В а с и л ь е в и ч. Ўдырамаш общежитийыште.

Т а н я. Артур Васильч, те тудын пашажым тыште гына ужаш тыршеда. А ончалза тудым автобазыште але стройплощадкыште.

У ш а к о в. Мемнан бригадир тыште ила?

Т а н я. Да. Иленам.

У ш а к о в. А ындыже кушко?

А р т у р В а с и л ь с в и ч. Кумло визымше ПМК-аш!

У ш а к о в. Кушко, кушко?

А р т у р В а с и л ь с в и ч. Кумло визымше мехколоннышто шукертсек бригадир уке.

У ш а к о в. Ну и мо вара?

А р т у р В а с и л ь с в и ч. Паша шогалын. Теле марте комплексым, механизатор-влаклан икмыняр пörтым, йоча садым чонаш күлеш. Юл тўр район дене мемнан договор. Шарнеда чай, тушеч Федоров шке толын ыле.

У ш а к о в. Шарнем, шарнем. Но молан Эланова?

А р т у р В а с и л ь с в и ч. Тыгай пунчал уло — тушко эн ончыл бригадирым колташ. Вик манаш гын, куснылшо механизированный колонныш вуйлатышылан. Тиде пашам мемнан управленийыште Эланова гына виктарен кертеш.

У ш а к о в. Кō тыгай пунчалым шонен луктын?

А р т у р В а с и л ь с в и ч. Приказ.

У ш а к о в. Кōн приказше?

А р т у р В а с и л ь с в и ч. Те кўштенда...

У ш а к о в. Мом мый кўштенам, мом? ПМК-ашке бригадирым муаш? Да, кўштенам. Но мый тыланда Эланова нерген ойлен омыл.

А р т у р В а с и л ь с в и ч. Тендан польшкалышыда, Кузьмичев.

У ш а к о в. Тугеже Кузьмичев тый дечет йодын, кōм бригадирлан колташ лиеш, туге?

А р т у р В а с и л ь с в и ч. Да.

У ш а к о в. Тый куанымет дене вашкерак Элановам темлет. Таня гай бригадир тыште тыланет шуко тургымым конда, айда-лийже ыштым ок чыте. Адакше пытартыш жапыште тудын чапше тый дечет утыждене кўшкō кўзаш тўнгалын. Кузе тыге, а? Бригадный подряд йōн дене тўнгале — керте! Ынде тудлан у, кугу пашам ўшанен пуюмо — иктешлыме наряд. Кермыч завод, панельным ыштыше комбинат, монтажник, электик, транспортник, штукатур, маляр-влак чыланат ик шўлыш дене... Те мо, шонедатиде куштылго — кок йочан самырык ўдырамашлан? Тый теве, пörьен вует дене, тўрлō амалым кычалын, тиде паша деч корангыч. А тудо? Ыш лўд. Тўналтыш неле, но умбакыже илена — ужына.

Т а н я. Пытартыш жапыште, Василий Михайлович, мыйын йырм шем мундыра пōрдеш. Мый тендан дске мийынем ыле, те черле ыльда. Тау, таче шке пурсенда. Пашаште мыланем чаракым пешыже шындыл огыт керт. Мехколонныш колтымо шотышто: пеш күлешак гын, мый каем. Но паша тыште огыл. Тиде амал. Мотор чия дене сўретлыме амал. Мыйым тышеч корандынешт.

У ш а к о в. Кō тыгай шоньмашым луктын?

Т а н я. Шижаш неле огыл. Ик могырымжо, мый тыште Артур Васильчын корнешыже тореш шогалыңам.

А р т у р В а с и л ь е в и ч. Да шоналте, мом ойлыштат? Мый эртак...

Т а н я. Чын. Те шке кидда дене огыл, ег гоч ыштеда. Те пуйто ўмылыштö улыда. Тендан йылмыда чыла кертеш. Те кагаз пöртым чоңынеда. Кагаз гоч гына.

А р т у р В а с и л ь е в и ч. Василий Михайлович, тиде утыждене...

У ш а к о в. Сита! Сита! Легеньков! Мый шукертсек шижам. Тендан управленийыште шотан ик егат кужу жап ыштен огеш керт. Кунар инженер, мастер, прораб-влак кайышт. Кöн верч? Тўжвач ончымаште, нуно пуйто шке каят. А молан? Те калык дене пашам ыштен огыда керт. Утыждене шкендан чапда верч тыршеда. Енын кумылжым нимозшат огыда уж. Эланова нерген приказым мый тачак корандем. Танялан нигушкат каяш огеш лий. Огеш лий! Тидын нерген тетла огына мутлане. Саде ПМК-аш бригадирлан тый, тый кает, Легеньков! Тиде приказ! Таня... *(Ушаков кенета шўмжым кучен тайналт кая, сара ўнардымын пўкеныш волен шинчеш. Таня тудын деке куржын миля.)*

Т а н я. Василий Михайлович, Василий Михайлович! *(Артур Васильевичлан.)* Мом шогсада? Вашкерак врачым ўжса! Врачым! *(Артур Васильевич тарваныде шога. Таня омса деке куржын миен кычкыра.)* Эй, кö тушто уло, вашкерак врачым ўжса. Скорыйым, скорыйым ўжса! Василий Михайлович Ушаковлан уда. *(Артур Васильевич деке савырнен.)* Шакше пашат шуктыш!

А р т у р В а с и л ь е в и ч, шыдешкен, пöлем гыч лектеш. Таня Ушаков воктене шога, тудлан полишаш тырша.

Ш о в ы ч.

Визымше сўрет

Кок пöлеман пачер. Пöлемым сайын сöрастарыме. Ёстел, пўкен-влак, телевизор, телефон. Вес пöлемыш да кухиыш лекме омса-влак.

С и д о р о в н а *(ёстелым пога, йынгыр йынгырта)*. Пурыза. Тўкылымö огыл. Пурыза.

Р и т а *(öрын-öрын, эркин пура)*. Тиде Эланова Татьяна Сергеевна пачерже?

С и д о р о в н а. Тудын.

Р и т а. Ой, кокай! Сидоровна кокай! *(Куржын миен ёндаlesh, икмыняр жап тыге шогат. Ритан шинчавўдшö коеш.)*

С и д о р о в н а. Ну, сита, сита, ўдырем. Чарне. Толынат, чын ыштенат, шич. Каласкале, кушто тынар жап йомын коштынат? Ме вет нимом огына пале.

Р и т а. Каласкалаш нимо сайжат уке, кокай. Намыс. Тендан ончылно, ўдыр-влак ончылно. Туге гынат, тольым. Поктен оҗыда лук, шонем.

С и д о р о в н а. Мом ойлыштат? Мемнам монден отыл, кеч шинчатым ончыкташ толынат, тау.

Р и т а. Эн сай жапем тыште эртен.

С и д о р о в н а. Корно ўмбаж кочмет шуэш але чайым...

Р и т а. Тау, огеш кўл. Вокзал гыч йолын тольым, брат, йоршын брат, кунаре чонснут...

С и д о р о в н а. Тыйын кайымет деч вара, тиде вич ий жапыште, мемнан олана туге кушкын кайыш, туге пеледалт шогале, пуйто Керебеляк сўан вате гай тўзланыш! Вет лўкў куп ыле, тоям, теве тыгай тоям кудалтет — тудат лавыраш йомеш ыле. А ынде ончал! Мемнан трестна вет йоршын у олам, манаш лисш, чоҗа. (Окнаш ончыктен ойла.) Теве вашке олан ты мучашыже тиде корно дене ушна, у Чарла нўлталт шогалеш. Чарла ола — чапле олаш савырна!

Р и т а. Ой, кокай, тендам колыштам да кумылем тодылалтеш.

С и д о р о в н а. А как же, как же, мыйынат тодылалтеш. Ужам, ўдырем, шинчат шўлыкан, шкежат чот шупшылалтынат...

Р и т а. Общежитийыш пурышым — йоршын весе-влак илат...

С и д о р о в н а. А как же. Шалавуй-влаклан йўдшў-кечыже моральым лудам.

Р и т а. А Таняй йочаже кушто?

С и д о р о в н а. Тыште.

Р и т а. Марлан лектын?

С и д о р о в н а. Кунам тудлан марланже лекташ? Паша жапыштак, ыш оркане, политехнический институтым пытарыш. Инженер лийын.

Р и т а. Шоньмашкыже шуын. Чын ыштен. Мый тудлан кўранем. Куанен, йывырген кўранем. А мый тугак шкетын... Вашке кумло ий шуэш, а илыш шотем уке...

С и д о р о в н а. Эй, ойгырем улде. Мый теве тый дечет кок пачаш шонго улам гынат, ик илалше прораб — тугай шотан, онжо тич орден, медаль — эре пўлекым нумалеш... Шижам, пеш шижам улнеже, молан шўрангыштеш...

Р и т а. Уке, кокай. Мый тўрлаташ лийдыме йонгылышым ыштенам. Тунам чынжымак йўратен марлан лектам, шоньшым. Первый жап пуйто сайын илышна, мый умбакыже тунемаш шоненам ыле. Гена тореш лие. Молан, манеш, тылат тунемаш, шинче мўнгыштў, кочкаш шолто, пўрт кўргым арун кучо.

С и д о р о в н а. Возалтда?

Р и т а. Возалтме нерген шомакым лукмске, тўрлў семын шуйкалаш тўнгале. Шижам, ачаже-аваже тореш улыт. Вара мўшкыран лийым. Шонем, ындыже садыгак возалтына. Адакат йонгылыш лийым. Окимешак йочамым кудалтыктышт...

Сидорова. Вот, ир ялык тўшка... Тыйжат...

Рита. Нуно кумытын. Мый шкетын... Молан тыланда йоча, эше самырык улыда, маньыч... Йоча тыланда кызыт мешанчык гына лисш. Эше шуыда. Генан научный пашаже кугу... А вара пел ийлан Гена командировкыш лектын кайыш. Ныл пырдыж көргыштө шкетын кодым. Ачаже-аваже ўмбакем өрдыж ең семын ончаш тўналгыч, посна йўйт-кочкыт, огыт мутлане. Гена серышым возымымат чарныш, шижам, тиде ешыште мый уто улам... Уэш стройкыш пёртылаш — намыс. Мом ышташ? Мыланем ўмыр мучкылан шкет кодаш перныш. Первый шочшем кудалтыме деч вара врач-влак каласышт... Ынде йочам ыштен кертдыме лийынам. *(Шинчавўдшө толеш.)*

Сидорова *(вўдым темен пуа)*. Жап эрта, чыла тёрлана. Ит ойгыро, ўдырем.

Рита. Кужу жап тыге паша деч посна перныл коштмо деч вара, ала вожылын, ала ойгым мондаш манын, йўштө велыш лектын кудалым. Тысе семынак стройкышко штукатурлан пурышым. Ик рвезе дене келшаш тўнална. Вара ушнышна. Тиде гана возалтна. Кок ий жап ик кече семын эртен. Сайын илышна. Валера стройкыш-так шоферлан ышта ыле... Латкудымшо октябрьыште шочмо кечыже. Кастене тиде кечым палемдаш шонышна, йолташыже-влак толаш лийыч. Ыш логал. Валеран машинашкыже писын кайыше лесовоз керылтын. Кўжгө пырня-влак Валеран машинажым нимо коdde лаштыртеныт. Валерам пырня кокла гыч содор луктынныт, эмлыме верыш нангасныт, ила улмаш. Мыланем кас лишан гына каласеныт. Куржын мийышым, палатышкыже пурышым, тудо ўмбакем тыге ўшанышын онча... Кидем кормыжта, тыге пенгыдын, кужун... Шинчавўдшө йога. Ик шомакынат каласен ыш шукто. Мыйынат өрткыдем дене шинчамат, чонемат пуйто кў моклакашке савырненыт... Мыйым вучен улмаш... Тыгак, кидем кормыжтен, шўлышыжө йомо... *(Сидорова дене икмынар жап шып шинчат.)*

Пукемов, Надя, Егоровна, Галя пурат.

Егорова. О-о-о! Сидорова ман, ўстелымат поген шуктен. А тидыже кө? Шого! Шого! Ўдыр-влак, подь сюда! Ончалза! Кө тиде? Рита вет?

Рита *(шинчавўдшым ўштылын)*. Мый.

Надя. Ой, чынак, Ритка! Поро кечс! Тый кушсч?

Галя. Маргошка толын лектын! Ура-а-а!

Егорова. А те шонсда, Маргарита Батьковна, профессорша лийын гын, чот кўжгемын? Уке, тугаяк. Капшат идалыкаш нужгол гай веле. Шинчалыкшат уке.

Галя. Маргошка, ну-ка, шинчалыкет чие-ян!

Рита. Пуста туврашыш кок пачашан окна яндам огыт шынде.

Галя. О-о-о! Кузе мутлана.

Надя. Ну, каласкале вашкерак, кузе илет, кушто?

Г а л я. Кунар йочам ыштен ораленат?

Е г о р о в н а. Пачерда могай, машинада кунаре, могай тўсан, чыла каласкале?

С и д о р о в н а. Кõ тыште комсндант? Нунылан каласкале! Уна сгым эн ончыч мом ыштат?

Г а л я. Пукшат, йўктат...

Е г о р о в н а. Вара, манметла...

Г а л я. Малаш пыштат...

С и д о р о в н а. Вот именне. Вара веле моральым...

Н а д я. Мемнан Сидоровна денс ўчашаш...

С и д о р о в н а. Нигбат огеш тошт. А кушто оза?

П у к е м о в. Татьяна Сергеевна вес олала гыч толшо уна-влак денс. Унажак огыл, строитель-влак.

С и д о р о в н а. Ну вот, ваше оза толеш, ала эше иктаж-могай делегаций манметым конда, а мемнан ля-ля-ля гына. Вашкерак полшыза! Рита, Галя, кухныйш! Егоровна, Надя... Кõ тыште комсндант?!

П у к е м о в. Пагалыме Любовь Сидоровна. Тиде вет...

Н а д я. Общежитий огыл.

Г а л я. Первый гана колам. Мемнан Сидоровнан лўмжõ улмаш. Люба!

С и д о р о в н а. Вот именне, Люба. Любовь!

Г а л я. Рита, Ритка, ончал ўмбакем. Мом ужат?

Р и т а. Тугаяк улат. Нимо уто-сите ок кой.

С и д о р о в н а. Именне. Уто-сите уке. Йывылдик! Кунар гана моральым лудынам: шõртинын кулжо ит лий. Теве шыжыктат. *(Телефон йыггырта.)*

Г а л я. Танце деч вара кумытын чыла кудаш нальыч, ынде кумытынат культурно шинчат.

С и д о р о в н а *(телефон трубкам налеш)*. Комсндант колыштеш.

Ч ы л а н а т. Ой, так мом ойлст, могай комсндант?

С и д о р о в н а. Ой, ой! Да! Да, Эланова Татьяна Сергеевна. Коллегийым эртара. Вес ола гыч толыныт. Мом передать? Йõра. Мый? Комсндант. Тиде пачерлан. Привет. Ой, так! Чеверын. Чеверын. *(Телефон трубкам пышта.)* Ала могай интелегентный ег тышке толнеже. Ну, манеш, так манеш, ўдыр-влак! Чымалтына кухныйш! А тый, Пукемов, пõръемн семын саде ик-кок пузырек манметым кондо-ян. На, кучо, оксам...

П у к е м о в. Любовь Сидоровна, Те мыйым кõлан шотледа? Чанга марийлан але... Мый вет стройкышто прораб улам. Производител работ. Пашадарем шкаланна веле огыл, тыландат сита.

Е г о р о в н а. Сита. Сита, утыжденат уло. Рита, палет, Надя ден Игорь Васильч Пукемов общежитий гыч пачерыш куснен гына шуктышт — кок йоча готово!

П у к е м о в. Тидым палемдыман. Надюша моло ўдырамаш семын декретный отпускышто нигунарат шинчен огыл.

Сидорова. Тый кает, укс?

Пукемов. Ик йолем — уремыште, весыже — кевытыште. Татьяна Сергеевналан ик-кок атым огыл, кок-кум яшлыкым налаш ямде улам. Чын вст, Надюша?

Надя. Поро кумылым яшлык дене огыл аклыман...

Пукемов. Мый лумжылан. Эше мо кӱлеш?

Сидорова. Мый тыланет ойленам, мо кӱлеш.

Пукемов лектын кая, мольшт, мутланен-мутланен, кухниш пурат. Икмыняр жан сцена пуста. Таня толеш. Умбалныже сур чием, ушным моторын сӱрастарыме. Шижалгеш, тиде жапыште Тая чот вашгалтын. Кудашен. Телефон йыгырта.

Таня. Колыштам. Нимат огыл, Юрий Николаевич, колыштам. Чын, мый кӱштенам. Молан мыланна кок пачаш траншейжым кӱнчаш? Ышташ гын, ик-кок ийлан огыл. Силовой кабельым пыштена да шке петырсна. Тау. Шуктена. Чеверын, Юрий Николаевич! *(Телефон трубкам пышта, кухниш каяш тарвана, омса йыгырта. Миен почеш.)*

С л а в а п у р а.

Таня. Тиде эше мо тыгай? Тый?

С л а в а. Таня. Иктым гына йодам...

Таня. Мом?

С л а в а. Кеч-кузе мыйым ужмет ок шу гынат...

Таня. Ну, колыштам.

С л а в а. Палем, мыйым умылаш йӱсӱ... Илыш тыйым чот солкален. Мыйымат... Тыйын ончылно мыйын титакем нимо денат сулен налаш огеш лий. Туге гынат тый гына мыйым умылен кертат. Мый тый декет мутланаш тольым, кеч йоча-влакым ончалаш...

Таня. Мыланем ойденят: ала-могай самырык пӱрсеж каже кечын гаяк ик жапыште йоча сад огеш миен, пече вес могыр гыч йоча-влак модным ончен шожен. Тиде тый лийынат?

С л а в а. Да, коштынам. Ынде нуно кугу лийыныт, школыш коштыт. Идалык лисш, мый нуным ужмаш уке. Школыш каяш ала-кузе вожилам... Тый декет толаш — намыс. *(Кенета сукен шинчеш.)* Таня, йӱратымем, сӱрвален йодам, проститле! Кертат гын, ожнысо йӱратымашна лӱмеш! Йоча-влак лӱмеш! *(Изиш лиймеке.)* Мый палем, мыйым проститлаш огеш лий. Тый виян улат, тый кертат. Эре тыге шенгек-ончык ончыштын илаш — илыш огыл. Тыйын нерген радио, телевизор, газет ойла, воза...

Таня. А тый тыге савырна манын шонен отыл?

С л а в а. Уке, уке... Палет, ик тыгай передача годым вӱдышӱ каласыш: Татьяна Сергеевна кок йочаже уло, ӱдыр ден эрге. Нунат, кугу лиймекышт, аважин корно дене каяш шонат. Ола-влакым, пӱтынь республикым сӱрастараш, чогаш тӱналнешт! Мый тыгодым эше ик гана шке дечем шке йодым. Кӱм мый йомдарнам? Тӱжвач ончымаште мыят пуйто кӱлешан снлан шотлалтам. Конструкторский

бюрошто инженерлан ыштем. Пашам ыштышын коям, а мом ыштем, кблан мыйын пашам күлеш? Умылет, чон... чонышто ала-можо огеш сите, пушта...

Т а н я. Мый тыланет нимо денат, нигунамат мешанчык лийын омыл.

С л а в а. Палем, палем. Кынервуй тыштак, да мом ыштет?

Т а н я. Василий Михайловичын тазалыкше могай?

С л а в а. Инфаркт деч вара могай лийын кертеш? Идалык утла ынде мөнгыштө гына шинча. Аватат... Таня, ме вет икте-весеынам йоратена. Айда, чыла монден, угыч тўналына...

Т а н я. Огай.

С л а в а. Чынже денак. Шижем, мыйын чондымо койышем монден от керт. Мый тиде ийлаште шуко шонсам. Чонем пуйто кўсмалтын, онгыштем неле кермыч кия. Шкемым нигблан кўлдымө снлан шотлем. Ик куанем гына уло — тый. Мемнан чевр кенже годсо ныжыл йоратымашна. Таня, айда тиде жапым мөнтеш пөртылтена? Мый, шке титакем...

Т а н я. Огеш күл. Йоча-влак тыйым огыт пале. Фамилийышт мыйын. Тыланет йоратымаш модыш лийын. Модыш! Эн йөсө жапыште тый кудалтенат. Ушаным йомдаренат. Ушан деч посна еш илышым чонгаш огеш лий.

С л а в а. Тый мый дечем шылтет. Тыйын ала-кө уло?

С а ш а (*пытартыш шомакым омсапте колышт шога*). Уло. Кө тиде? Мом тергаш толын? Таня!

Т а н я. Палыме лийза. Слава Ушаков.

С а ш а. Ушаков? Тугеже адмирал? А мый, Александр Македонский. Адмирал?

С л а в а. Уке. Кызытеш тыглай инженер гына... (*Саламлалтыт.*)

С а ш а. Ну, инженер, мом ышташ тўналына? Устелжым тендан толмылан огыл погымо?

Т а н я. Уке.

С а ш а. Укелан вашмут уке. Таня мыланем чыла ойлен.

Т а н я. Тудо мый декем мутланаш толын.

С а ш а. Ну, тыгай мутланымаш Македонскийын ончылно гына лийын кертеш. Таче тыште первой и пытартыш гана. Йодыш уло? Кө тореш? Киддам нөлталза? Нигбат. Кумытынат ик семын шонат. Пеш сай. Илен улмаш ик марий, ватыжым йоратен вес марий...

Т а н я. Мом ойлыштат?

С а ш а. А мом мыланем ышташ күлеш? Юмыжак тыге пўрен гын, вес марийлан вес корно дене.

С л а в а. Тугеже те пырля иледа? А кузе йоча-влак?

С а ш а. Юра ден Катя мыйым гына палат. Мыйым “Ачай” маныт. Умылет, адмирал, мый ача улам. Тыйым нуно нигунам ужын огытыл.

С л а в а. Мыйымат умылаш күлеш, Таня! Молан нимом от ойло?

С а ш а. Татьяна Сергеевна ниҗөн ончылнат вашмутым кучышаш огыл. Тыйын жапет, адмирал, ужамат, эртен. Шке лүмнрестым умбакыжат кеч изишак аралаш шонет гын, мыйын ик поро кангаш уло.

С л а в а. Могай?

Т а н я. Саша!..

С а ш а. А мо? Мый вет уто-ситым ыштылмаш уке. Кенгеж пыта... Мо толеш? Шыже. Шыже мом конда? Йүштым. Эгерыште да ерыште вүд кылма. Ий налеш. Пушетым, адмирал, вүд гыч серыш лукман. Йүштө теле кужу жаплан толеш. Катюша ден Юрий тений кокымшо классыш каят. Толшаш ийын Олежка первый классыш чымыкта. Жапше кузе писын эрта. А тый ий үмбалне пуш дене коштнет. Ок лий. Учашаш тўналат? Але, Галя манмыла, чыла культурно ыштена?

Т а н я. Илен-толын, мыйын ўдырем аважын гай йонгылышым огеш ыште, шонем.

С а ш а. О-о-о! Колат, адмирал? Кок эрге, а вашке мемнан кок ўдыр лисш!

С л а в а. Йонгылыш... Йоча...

Т а н я. Тый... Йонгылыш...

С а ш а. Раш.

Т а н я. Мыланем гын шукертак.

С л а в а. Кеч иктаж гана пөлек дене...

Т а н я. Уке! Нигунамат!

С а ш а (*баяным палын, эркин шокташ тўналеш*). “Славное море, священный Байкал...” (*Мура. Слава икмыяр жап шога, вара, вуйжым кумык сакен, эркин лектын кая. Вес пөлем гыч Сидоровна, Егоровна, Надя, Галя, Рита лектыт.*)

Н а д я. У-у-у! Кө толын?!

С и д о р о в н а. Кө тыге кармонькам чеслын мурыкта, шонем?

Г а л я. Таня, ончал, кө мемнан дексе толын?

Р и т а (*куржын миен, Таням өндалеш*). Таня, салам!

Т а н я. О-о-о! Рита! Салам, Рита! Кушеч? Кунам толын лектынат?

С и д о р о в н а. Ну, тидын нерген вара, моторем-влак! А кушто але марте Кермычкемов... э-э... Пукемов коштеш? А кушто магарыч?

Т а н я. Те мом?

Н а д я. Игорььым сату налаш колтышна. Тыйын толмашетлан чыла ямде лийже, шонышна...

Н а д я. Ончал, озавате, кузе ўстелым погенна?

С а ш а. Чын, тиде пөртыштө таче марте озавате гына лийын. А ынде оза лисш.

С и д о р о в н а. “Балалайка три струна, я хозаин вся страна...”

С а ш а. Сита люргаш! Мыйын пеш күлешан увер уло.

Г а л я. Могай? Содор каласе, ит шуйо!

На д я. Мо, лийын мо?

Е г о р о в н а. Адак Македонский нерген кўлдymашым шонен луктын. Пытартыш жапыште эре Македонский нерген йомакым кукта.

С а ш а. Ты гана оза нерген.

С и д о р о в н а. Мо чыла верезак тый гына оза лийнет? Мый тыге ом келше. Комсндант тудо — комсндантак.

С а ш а. Мыйын эн кугу озам уло.

Г а л я. Македонский?

С а ш а. Укс!

Г а л я. А кө?

С а ш а. Йўратымашем. Моткоч чот йўратыме йўратымашем!

С и д о р о в н а. Чын, Сашок. Вот тиде оза гын оза, йўршын комсндант гай!

С а ш а. Те шижын улыда, очыни, ме Татьяна Сергеевна дене шукертсек икте-весеынам йўратена. Тудо шке семынже, мый шке семынем.

На д я. А тый, Саша, от лўд?

С а ш а. Мо деч?

На д я. Мо деч огыл, а кө деч? Ончыл бригадир деч.

Е г о р о в н а. Йодыш законный!

С и д о р о в н а. Ну, Македонский, кушто гала пўсө кердет? А мый, комсндант семын, вик ойлем. Тыйым, Сашок, первый-же шыдын вашлийым. Паспорт деч посна общежитийыш ни-гунам пуртен омыл. Шке көргыштет мыйым ик гана веле огыл вурсенат. Мый тудо чытем. А ынде ужам. Танюш ўдырем, вич ий тергенат, сита. Уке гын, печке шўдышат кўрлын кертеш. Институтым пытаренат, ынде лиеш. Тый, Сашок, ит ўр. Ужам вет, кўсенышкет мом шылтенат. Ит ўр, чикте! Танюшын мотор парняшкыже шергашым чикте! Бригадирым кепшыл-таш кўлеш!

С а ш а. Ой, шукертак кўлеш! *(Кўсенже гыч кок изи калтам луктеш, иктыжым Танялан шуялта.)*

Ч ы л а н а т. Таня! Содоррак, эн ончыч тый чикте!

П у к е м о в ден шоигго прораб пурат, Пукемовын кидыштыже — шам-панский да ош арака.

П у к е м о в. Мый... Ме...

Ч ы л а н а т. Шып лийза! Ида шўлө!

Саша Таня парняшкыже шергашым чикта, вара Таня — Сашаныш.

Ч ы л а н а т. Саламлена! Саламлена!

С и д о р о в н а. Эртак выче-выче, пиал дене илыза! Тачысе гаяк келге йўратымашда ўмырешлан кодшо!

На д я. Таня, Саша! Уло кумылын саламлем! Шўртньö шергаш — тиде моторлан веле огыл...

Е г о р о в н а. Шергаш — тиде лүмнөр!

Г а л я. Паша пиал, илыш куан.

С и д о р о в н а. Аралыза! Аралыза пиалым, үдырем ден эргым!

Ш о н г о п р о р а б. Мыят, мыят тыгай пайремыш ушнынем!
Лиеш?

С и д о р о в н а. Пожалуйста, Иван Петрович, пожалуйста. Тыланда могайым темаш? Ах, да те вет Йыван чайым гына йўйда. Сакыржым пышташ?

Ш о н г о п р о р а б. Татьяна Сергеевна, Александр! Стройка ўмыреш пөрсьен пашалан шотлалтын. А тый, үдырем, нелылык деч лүдын отыл. Кө, кунам тыге шоналташ тоштын? Ял гыч толшо самырык марий үдыр стройкышто бригадир лиеш, вара паша жапыштак институтым пытара, а ынде — кугу бригадын вуйлатышыже. Кугешнем, уло чонем дене кугешнем. Ончыкыжымат тыгак виктарен шого, үдырем! А тый, Александр, арале, арале! Полшо! Тудо вет үдырамаш! Пиалан, кужу ўмыран лйза!

Е г о р о в н а. А мо тыгай? Шампанскийже кочо!

Ч ы л а н а т. Кочо! Кочо! Кочо!

Таня ден Сана шупшалалтыт.

С и д о р о в н а. Иван Петрович! А мо таче, тыгай кечын орденетымат, медалетымат сакалтен отыл? Йолташ-влак! Те паледа? Иван Петровичын вич орденже, кандаш медальже уло. А ик орденжым Иван Петровичлан министр шке кидше дене пуэн.

Ш о н г о п р о р а б. Да мом те, Любовь Сидоровна?

С и д о р о в н а. Уке, уке, Иван Петрович. Мо улыжым тудо эре ончыктыман. Мый гын тыге шотлем, Иван Петрович.

Пукемов баяным налын шокташ тўгалеш. Чыланат Пукемов почеш “Шергаш” (семже В.Шаинскийын) мурым мураш тўгалыт. К а т я, Ю р а, О л е г куржын пурат.

К а т я. Ачай, ачай!

С а ш а. Мо лийын, үдырем? *(Кидышкыже налеш.)*

К а т я. Юра ден Олег мыланем машина рулым огыт пу. Үдыр шофер лийын огеш керт, маныт.

С а ш а. Кертеш, үдырем, кертеш. Шофер веле огыл, вуйлатышат лийын кертеш.

Ю р а. Ну вот, мыят тудымак ойлем. Тый портфель дене, ме Олег дене — шофер.

О л е г. А-а-а, мыланем “Камаж” кўлеш.

С а ш а *(кумыньшытымат кидышкыже налеш, Катям шўйышкыжө кўзыктен шында)*. Лиеш тыланда КамАЗ, лиеш портфель! Шергаканем-влак! *(Умбакыже мурат.)*

Ш о в ы ч.